

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔ
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՓՈՔՐԻԿ ՏՆԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

Հաստատելու Հոգևոր իշխանություն
և կիրառությունը հրամայելու Հայ-Կաթողիկոս
հաստատություններն ամեն դպրոցներում մէջ

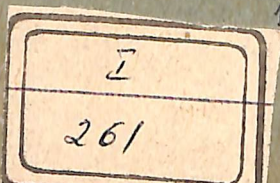

Կ.ՊՈԼԻՍ

Տպագր. Փամ. Գործակցական ԸՅԿ.

Էստրաստուտ ձևով հո. 27

1912

0 24

66065

1
261

28(075)

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՍԿԶՐՈՒՆՔ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅՈՅ ՀԱՄԱՐ

~~~~~

Հաստատել Հոգեւոր իշխանութիւնէ
եւ Կիրառութիւնը նրաձայեալ Հայ-Կաթողիկէ
հասարակութեանս ամէն դպրոցներու մէջ

Տպագր. Օսմ. Գործակցական Ընկ.,

Կ. ՊՈԼԻՍ

Էպուստոլոս հասէսի Դօ. 27

1912

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԵՐ ՍՈՒՐԵ ԿՐՈՆՔԻՆ

ԳԼԽԱՌՈՐ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հարցում. Խաչակնքել ի՞նչ ըսել է:
Պատասխան. Խաչակնքել ըսելն՝
ինքզինքը խաչի նշանով կնքել, այ-
սինքն երեսը խաչ հանել ըսել է:

Հ. Ուրեմն երեսդ խաչ մը հանէ որ
սեանեմ:

Պ. Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն
Սրբոյ, ամէն:

Հ. Քեզ ո՞վ է ստեղծեր:

Պ. Աստուած է ստեղծեր:

Հ. Աստուած քեզ ինչո՞ւ համար է
ստեղծեր:

Պ. Աստուած զիս ստեղծեր է որ-
պէս զի զինք ճանչնամ, սիրեմ, պաշ-
տեմ, իւր պատուիրանքները պահեմ և
երբ մեռնիմ արքայութիւն երթամ:

Հ. Աստուած ի՞նչ է:

Պ. Երկինքն ու երկիրը ստեղծող,
ամէն բանի Տէր, ամենակատարեալ
էակ մ'է:

1-261ահ

Հ. Քանի՞ Աստուած կայ :

Պ. Միմիայն մէկ Աստուած կայ :

Հ. Աստուած ո՞ւր է :

Պ. Աստուած ամէն տեղ է . թէ՛ երկինքի մէջ , թէ՛ երկրիս վրայ և թէ՛ ուրիշ ամէն տեղ :

Հ. Աստուած ամէն բան կը տեսնէ՞ :

Պ. Այո՛ . Աստուած ամէն բան կը տեսնէ , նոյն իսկ մեր սրտին ծածուկ խորհուրդներն ալ կը տեսնէ և կ'իմանայ :

Հ. Աստուած միշտ կա՞ր :

Պ. Այո՛ . Աստուած միշտ կար և միշտ ալ պիտի ըլլայ , ինչու որ յաւիտենական է :

Հ. Աստուած մեզի պէս մարմին ունի՞ :

Պ. Աստուած մարմին չունի , որովհետեւ Աստուած պարզ հոգի մըն է :

Հ. Աստուած քանի՞ անձ ունի :

Պ. Աստուած երեք անձ ունի , որոնք իրարմէ բոլորովին և իրօք տարբեր են :

Հ. Աստուածային երեք անձերուն անուններն ի՞նչ են :

Պ. Աստուածային երեք անձերուն

անուններն են , Հայր Աստուած , Որդի Աստուած և Հոգին Ս . Աստուած :

Հ. Աստուածային անձերն իրարու հաւատա՞ր են , չէ՞ նէ մէջերնին անհաւատարութիւն մը կայ :

Պ. Աստուածային երեք անձերն կատարեալ կերպով իրարու հաւատար են , ինչու որ երեքն ալ միեւնոյն աստուածային բնութիւնն . կարողութիւնը և իշխանութիւնն ունին , հետեւաբար մեծ ու պզտիկ չկայ մէջերնին :

Հ. Այս երեք անձերուն միանգաւ մայն ի՞նչ կըսուի :

Պ. Ամենասուրբ Երրորդութիւն կ'ըսուի :

~~~~~

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

Հ. Ամենասուրբ Երրորդութեան ո՞ր մէկ անձը մարդ կոչու :

Պ. Ամենասուրբ Երրորդութեան երկրորդ անձը , այսինքն Որդին Աստուած մարդ կոչու :

Հ. Որդին Աստուած ի՞նչպէս մարդ եղաւ :

Պ. Որդին Աստուած՝ Հոգին Սուրբին զօրութեամբը՝ Կոյս Մարիամին արգանդին մէջ մերինին նման մարմին մը և հոգի մը առնելով մարդ եղաւ :

Հ. Մարմին առնող և մարդ եղող Աստուծոյ Որդիին անունն ի՞նչ է :

Պ. Մարմին առնող և մարդ եղող Աստուծոյ Որդիին անունը Յիսուս Բրիստոս է :

Հ. Աստուծոյ Որդին ինչո՞ւ համար մարդ եղաւ :

Պ. Աստուծոյ Որդին մարդ եղաւ «զմեզ փրկելու համար» :

Հ. Ի՞նչ կը նշանակէ «մեզ փրկելու համար» :

Պ. «Մեզ փրկելու համար» ըսելն կը նշանակէ որ Որդին Աստուած մարդ եղաւ մեզ մեղքէն և դժոխքէն ազատելու, և մեզի՝ արքայութեան փառքը վաստկելու համար :

Հ. Արքայութեան մէջ ի՞նչ կը վայելեն :

Պ. Արքայութեան մէջ միշտ Աս-

տուծոյ տեսութիւնը և ամէն տեսակ բարիք կը վայելեն և բնաւ վիշտ, նեղութիւն կամ ցաւ չեն քաշեր :

Հ. Աստուած արքայութիւնը որո՞նց կուտայ :

Պ. Աստուած արքայութիւնը կուտայ անոնց : որոնք այս աշխարհիս վրայ զինքը սիրած և իրեն ծառայած են :

Հ. Դժոխքին մէջ ի՞նչ կը քաշեն :

Պ. Դժոխքն մէջ զատապարտեալները մշտ դուրկ կը մնան Աստուծոյ տեսութենէն, բայց ասկից, յաւիտենական կրակը և ամէն տեսակ թշուառութիւն կը կրեն, առանց երբեք որ և է բարիքի նշոյլ մ'ունենալու :

Հ. Որո՞նք դժոխք կ'երթան :

Պ. Անոնք դժոխք կ'երթան որոնք այս աշխարհիս վրայ զԱստուած սիրել և անոր ծառայել չեն ուզած և իրենց դործած մեղքերուն վրայ չզղջալով անդեղջ վիճակի մէջ մեռած են :

Հ. Յիսուս Բրիստոս մեզ փրկելու համար ի՞նչ ըրաւ :

Պ. Մեզ փրկելու համար Յիսուս Բրիստոս չարարանք քաշեց և խաչին վրայ մեռաւ :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԳ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ԳԼԽԱՒՈՐ ԿԵՏԵՐԸ

Հ. Քրիստոնէական վարդապետութեան գլխաւոր կէտերը որո՞նք են :

Պ. Քրիստոնէական վարդապետութեան գլխաւոր կէտերը չորս են. Հաւատամք, Հայրներ ու յերկինս, պատիւսններ եւ խորհուրդներ :

Հ. Հաւատամքը ըսէ որ տեսնեմ :

Պ. 1. Հաւատամք 'ի մի Աստուած՝ Հայրն ամենակալ, յարարին երկնի եւ երկրի, երեւելեաց եւ անեւելութից :

2. Եւ 'ի մի տէր Յիսուս Քրիստոս Որդին Աստուծոյ, ծնեալն յԱստուծոյ Հօրէ, միածին, նախ քան զամենայն յաւիտեանս : Աստուած յԱստուծոյ, ըյս 'ի լուսոյ, Աստուած ճշմարիտ, յԱստուծոյ ճշմարտէ, Մնունդ եւ ոչ արաբած : Նոյն ինքն համագոյակից Հօր, որով ամենայն ինչ եղև յերկինս եւ 'ի վերայ երկրի, երեւելիք եւ անեւելիք :

3. Որ յաղագս մեր մարդկան եւ վասն մերոյ փրկութեան իջեալ 'ի յերկնից մարմնացաւ, մարդացաւ, ծնաւ կատարելապէս 'ի Մարիամայ Սրբոյ Կուսէն Հագեովն սրբով : Որով էաւ մարմին, հոգի եւ միտս եւ զամենայն որ ինչ է 'ի մարդ ճշմարտապէս եւ ոչ կարծեօք :

4. Չարհարեալ, խաչեալ, թաղեալ :

5. Յերրորդ աւուր յարուցեալ :

6. Ելեալ 'ի յերկինս նստին մարմնովն նստաւ ընդ աջմէ Հօր :

7. Գալոց է նովին մարմնով եւ փառօք Հօր, 'ի զատել զկենդանիս եւ զմեռեալս, որոյ թագաւորութեան ոչ գոյ վախճան :

8. Հաւատամք եւ 'ի Սուրբ Հոգին յանկն եւ 'ի կատարեալն, որ 'ի Հօրէ եւ յՈրդւոյ ըլլի : Որ խօսեցաւ յօրէնս եւ 'ի մարգարէս եւ յաւատարանս : Որ էջն 'ի Յորդանան, քարոզեաց զառաքեալն եւ լնակեցաւ 'ի Սուրբան :

9. Հաւատամք եւ 'ի մի միայն, յնդհանրական եւ յատարեալական Սուրբ Եկեղեցի :

10. Ի մի մկրտութիւն , յապաշխարութիւն , 'ի քառութիւն և 'ի թողութիւն մեղաց :

11. Ի յարութիւն մեռելոց , 'ի դատատանն յաւիտենից հոգւոց և մարմնոց :

12. Յարքայութիւնն երկնից , և 'ի կեանն յաւիտենականս :

Հ. Հայր մեր որ յերկինս աղօթքն բռէ որ տեսնեմ :

Պ. 1. Հայր մեր որ յերկինս , սուրբ եղիցի անուն քո :

2. Եկեացէ արքայութիւն քո :

3. Եղիցին կամք քո , որպէս յերկինս և յերկրի :

4. Զայց մեր հանապազորդ սուր մեզ այսօր :

5. Եւ թող մեզ զպարտիս մեր , որպէս և մեք թողումք մերոյ պարտապանաց :

6. Եւ մի՛ տանիր զմեզ 'ի փորձութիւն :

7. Այլ փրկեա՛ զմեզ 'ի չարէ : Զի քոյ է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս , ամէն :

Հ. Հայր մերէն զատ ուրիշ աղօթք ալ կայ :

Պ. Այո՛ , Ողոյն Քեզ Մարիամ աղօթքը կայ , որով Սուրբ Կոյսը կ'ողջունենք և իր օգնութիւնը կը խնդրենք :

Հ. Ողոյն ինձ , Մարիամն բռէ որ տեսնեմ :

Պ. Ողջոյն քեզ , Մարիամ , լի շնորհօք , Տէր ընդ քեզ , օրհնեալ ես զու 'ի կանայս և օրհնեալ է պսուղ որով վայնի քո , Յիսուս : Սրբունի Մարիամ , մայր Աստուծոյ , բարեխօսեալ՝ վասն մեր մեղաւորացս , այժմ և 'ի ժամումահուն մերոյ . ամէն :

Հ. Ամենասուրբ Երրորդութիւնը փառաբանելու համար ալ աղօթք մը կայ :

Պ. Այո՛ , Ամենասուրբ Երրորդութիւնը փառաբանելու համար փառք հօր աղօթքը կայ :

Հ. Փառք հօր բռէ որ տեսնեմ :

Պ. Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից , ամէն :

Հ. Աստուծոյ պատուիրաններն քանի՞ են և որո՞նք են :

Պ. Աստուծոյ պատուելիքաններն տասն են և ասոնք են .

1. Ես եմ քու Տէր Աստուածդ . ինծմէ զատ Աստուած չունենաւ :

2. Աստուծոյ անունը պարապ տեղ բերանդ մի՛ առներ :

3. Կիրակի և տօնի օրերը սուրբ պահէ :

4. Հայրդ և մայրդ պատուէ :

5. Մի՛ սպաններ :

6. Մի՛ չնար :

7. Մի՛ գողանար :

8. Ընկերիդ վրայ սուտ վկայութիւն մի՛ ընէր :

9. Ընկերիդ կնոջը մի՛ ցանկար :

10. Ընկերիդ ունեցածին աչք մի՛ անկեր :

Հ. Եկեղեցւոյ պատուելիքաններն քանի՞ են և որո՞նք են :

Պ. Եկեղեցւոյ պատուելիքաններն չինգ են և ասոնք են .

1. Կիրակի և տօնի օրերը պատահաբար տեսնել :

2. Մեծ Պահքին մէջ և ուրիշ հրապարակած օրերը պահք և ծոմ պահել :

3. Գոնէ տարին մէկ անգամ խոստովանիլ և Զատիկն հաղորդուիլ հայ կաթողիկէ եկեղեցիներէն միայն մէջ :

4. Ունեցածին տանորդը եկեղեցւոյ տալ , ըստ սովորութեան :

5. Սրգիլուած ժամանակները հարսնիք չընել :

Հ. Խորհուրդները քանի՞ են և որո՞նք են :

Պ. Խորհուրդները եօթն են , 1. Մկրտութիւն , 2. Դրոշմ , 3. Հաղորդութիւն , 4. Ապաշխարութիւն , 5. Վերջին օծումն , 6. Կարգ քահանայութեան , և 7. Պսակ :

Հ. Այս խորհուրդներն ո՞վ հաստատեց :

Պ. Այս եօթը խորհուրդները Յիսուս Քրիստոս հաստատեց :

Հ. Դիւխաւոր մեղքերը քանի՞ են և որո՞նք են :

Պ. Դիւխաւոր մեղքերն եօթն են և տասներկու .

1. Հպարտութիւն

2. Նախանձ

3. Ագահութիւն

4. Բղջախոհութիւն

5. Որկրամուտութիւն

6. Բարկութիւն

7. Ծուլութիւն :

Հ. Ինչո՞ւ համար այս մեղքերուն գլխաւոր ձեռք կ'ըսուի :

Պ. Որովհետեւ այս մեղքերը ամբողջ ուրիշ մեղքերուն աղբիւրն և արմատն են :

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

ՀԱՆԱՏՈՅ, ՅՈՒՍՈՅ, ՍԵՐՈՅ ԵՒ ԶԼԶՄԱՆ
ՆԵՐԿՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հ. Հաւատոյ ներգործութիւնն ըսէ որ ականեմ :

Պ. Ո՛վ Աստուած իմ, հաստատուն հաւատքով կը հուսատամ, ինչպէս որ դուն անսխալ ճշմարտութիւն ըլլալով յայտնած ես Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ թէ Աստուած մէկ է, և իրարու հաւասար և իրարմէ տարբեր երեք անձ ունի, որ Հայր, Որդի և Հոգին սուրբ կը

կոչուին, թէ Հոգւոյն Սրբոյ զօրութեամբ Որդին Աստուած Ամենասուրբ Կուսին արգանդին մէջ մարդկային մարմին և հոգի աւնեւելով մարմնացաւ, մարդացաւ, մեղի համար խաչին վրայ մեռաւ, յարեաւ, երկինք վերացաւ և պիտի գայ աշխարհքիս ետքը կենդանիներն ու մեռեալները դատելու, արդարներուն յաւիտենական արքայութիւն, իսկ մեղաւորաց յաւիտենական դժոխք պիտի տայ : Կը հաւատամ դարձեալ այն ամէն բաներուն որ կը հաւատայ և կը սարվեցնէ Սուրբ Եկեղեցին :

Հ. Յուսոյ ներգործութիւնն ըսէ որ ականեմ :

Պ. Ո՛վ Աստուած իմ, որովհետեւ ամենակարող ես ամենաբարի և ամենազուտ, Փրկչին մերոյ Յիսուսի հարաշարանքներուն և մահուան արդեամբք կը յաւամք որ կը պարգեւես ինձի յաւիտենական կեանքը, և անոր հասնելու պէտք եղած միջոցները զորոնք խոտաւցար ամէն անոնց որոնք բարեպաշտ քրիստոնէի պէս կ'ապրին, ինչպէս որ

ևս ալ կ'առաջադրեմ ասորելու քու
սուրբ օգնութեամբդ :

Հ. Սիրոյ ներգործութիւնն ըսէ որ
տեսնեմ :

Պ. Ո՛վ Աստուած իմ, սրովհետեւ
գերազոյն բարի ես, ամենայն սրտովս
կը սիրեմ քեզ ամէն բանէ վեր, և
աւելի յանձն կ'առնեմ ամէն բանէ
զրկուել քան թէ զքեզ վշտացնել : Քու
սիրոյդ համար ընկերներս ալ իմ անձիս
պէս կ'ուզեմ սիրել :

Հ. Զղջման ներգործութիւնն ըսէ
որ տեսնեմ :

Պ. Ո՛վ Աստուած իմ քեզ վշտա-
ցուցած ըլլալուս համար բոլոր սրտանց
կը ցաւիմ և կը զղջամ : Կը ցաւիմ որ
մեղանշնելովս դժոխքի արժանի եղայ և
արքայութիւնը կորսնցուցի, բայց մե-
ծապէս կը ցաւիմ քեզի պէս անհուն
բարի և մեծ Աստուած մը վշտացու-
ցած ըլլալուս համար : Աւելի կ'ուզէի
մեռնել քան թէ զքեզ դառնաշուքած
լլալ : Հօտոտտ կերպով կ'առաջադրեմ
այսուհետեւ բնաւ չմեղանշնել և մեղքի
մերձաւոր առիթներէն ժախջիլ :

Հ. Դեռ ուրիշ ի՞նչ աղօթքով Ա-
մենասուրբ Կոյսը կ'ողջունենք և սնոր
օգնութիւնը կը խնդրենք :

Պ. Ողջ լեր թագունի աղօթքովն ալ :

Հ. Ողջ լեր թագունի աղօթքին աշ-
խարհաշարն ըսէ որ տեսնեմ :

Պ. Ողջոյն քեզի, ո՛վ թագունի,
ողորմութեան մայր, մեր կեանքը,
քաղցրութիւնը և յոյսը, ողջոյն : Եւ այի
աքսորեալ որդիքս քեզի կը գոչենք .
այս աբտոտուայ վայրին մէջ ողբալով
և հեծելով քեզի կը հառաչենք : Արդ,
ո՛վ բարեխօս մեր, ողորմութեան աշ-
ուրներդ մեզի դարձուր : Եւ այս աք-
սորանքէն ետքը՝ որովայնիդ օրհնեալ
պտուղն Յիսուսը մեզի ցուցուր, ով
գթած, ո՛վ բարեգութ, ո՛վ քաղցը
Կոյս Մարիամ : Սուրբ Աստուածածին,
աղաչէ մեզի համար որ Քրիստոսի խոն-
տումներուն արժանի ըլլանք, ամէն :

Հ. Ողջ լեր թագունի աղօթքին գրա-
բարն ալ ըսէ :

Պ. Ողջ լեր թագունի, մայր ողոր-
մաւորեան, կեանք, քաղցրութիւն և
յոյս մեր, ողջ լեր : Աւ քեզ գոչեմք

1-26/աւ

աքսորեալ որդիքս եւայի . առ քեզ հառաչեմք հեծելով և ողբալով յայսմ արտասուաց վայրի : Արդ , ո՛վ բարեխօս մեր , դարձո՛ւ առ մեզ զաչս ողորմութեան քո . և զՅիսուս զօրհնեալ պատուորովայնիքս յետ այսր աքսորանաց ցոյց մեզ , ո՛վ գլխած , ո՛վ բարեգութ , ո՛վ քաղցր կոյս Մարիամ . աղաչեա՛ վասն մեր Սուրբ Աստուածածին , զի արժանի լիցուք խոտամանցն Բրիտտաի , Ամէն :

Հ . Անկանխի՛ առաջի քոյ աղօթքն ալ ըսէ :

Պ . Անկանխմք առաջի քոյ , Աստուածածին , և աղաչեմք զանարատ զկոյսդ : Բարեխօսեա՛ վասն անձանց մերոց և աղաչեա՛ զմիածին որդիդ : Փրկել զմեզ ՚ի փորձութենէ և յամենայն վտանգից մերոց :

Հ . Մեր պահապան հրեշտակն ի՞նչ աղօթքով կ'ողջունենք և օգնութեան կը կանչենք :

Պ . Մեր պահապան հրեշտակը կ'ողջունենք և օգնութեան կը կանչենք Ո՛վ հրեշտակ Աստուծոյ աղօթքով :

Հ . Ո՛վ Հրեշտակ Աստուծոյ աղօթքին աշխարհարարն ըսէ :

Պ . Ո՛վ Աստուծոյ հրեշտակը , Դուն որ աստուածային նախախնամութեան բարեբարութեամբը ինձի , պահապան կարգուած ես , լուսաւորէ զիս , պաշտպանէ , ուղղէ և կառավարէ զիս . Ամէն :

Հ . Այդ աղօթքէն դրարարն ալ ըսէ :

Պ . Ո՛վ հրեշտակ Աստուծոյ , որ կարգեալդ ես ՚ի պահպանութիւն իմ , զյանձնեալս ՚ի քեզ վերնական գլխութեամբ , լուսաւորեա՛ , պաշտպանեա՛ , հովուեա՛ , ուղղեա՛ և կառավարեա՛ . Ամէն :

Հ . Ամէն Կաթողիկէի հասարակ եղող միւս աղօթքներն որո՞նք են :

Պ . Ամէն Կաթողիկէի հասարակ եղող միւս աղօթքներն են Խոստովանիւ Սուրբ . Հրեշտակ Տեառն և ննջեցեալներուն համար Զհանգիստ յախտեալան աղօթքն :

Հ . Խոստովանիւ ըսէ որ տեսնեմ :

Պ . Խոստովանիմ առաջի Աստուծոյ ամենակարողի , երանելոյն Մարիամու միշտ կուսին , երանելոյն Միքայէլի հրեշտակապետին , երանելոյն Յով-

հաննու Մկրտչին, որոց առաքելոցն Պետրոսի և Պողոսի և Սրբոյ Հօրն մե-
րոյ Գրիգորի Լուսաւորչին և ամենայն
որոց, և առաջի քո, Հայր Սուրբ,
քանզի մեղայ յայժ խորհրդով, բա-
նիւ և գործով, վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ և
յուէտ վա՛յ ինձ:

Հ. Հրեշտակ Տեառն աղօթքին աշ-
խարհաբարն լռէ:

Պ. Տիրոջ հրեշտակը Մարիամն ա-
ւետեց, նա ալ Հոգւով Սրբով յղացաւ:
Ողջոյն Քեզ Մարիամ եւն.:

Ահաւասիկ Տիրոջ աղախինը, քո-
խօսքիդ համեմատ թող լլլաց ինծի:
Ողջոյն քեզ: Եւ Բանն Մարմին եղաւ
և մեր մէջ բնակեցաւ: Ողջոյն քեզ:

Հ. Այս աղօթքին գրաբարն ալ լռէ:

Պ. Հրեշտակ Տեառն աւետեաց որոց
կուսին Մարիամն և յղացաւ 'ի Հոգ-
ւոյն Սրբոյ: Ողջոյն քեզ Մարիամ:

Ահաւասիկ կամ աղախին Տեառն:
Եւ լլցի ինձ Լոս բանի քոնմ: Ողջոյն
Քեզ: Եւ Բանն մարմին եղաւ և բնակե-
աց 'ի մեզ: Ողջոյն Քեզ:

Աղաչեա՛ վասն մեր, Սուրբ Աստ-

ուածածին, զի արժանի լիցուք խոսա-
մանցն Քրիստոսի:

Աղոթք: Աղաչեմք զքեզ, Տէր, հեղ
զնոջն քո 'ի միտս մեր, որպէս զի որք
աւետեօք հրեշտակին զմարդեղաթիւն
Որդւոյ քո Քրիստոսի ծանեաք, 'ի ձեռն
չարչարանաց և խաչի հորա առաջնորդ-
եալ: հասցուք 'ի փառս յարութեան,
'ի Քրիստոս Յիսուս 'ի Տէր մեր: Ամէն:

Հ. Հրեշտակ Տեառնը ե՛րբ պէտք է
աղօթենք:

Պ. Առաւօտուն, կէս օրին և իրիկ-
ուան զանգակ զարկուած ասկն պէտք
է աղօթենք:

Հ. Զհանգիստ յաւիտեան՝ աշ-
խարհաբարն լռէ որ տեսնեմ:

Պ. Ո վ Տէր, անոնց յաւիտեանական
հանդիստ պարգեւէ: Թող անոն Վրայ
մշտնջենաւոր լոյս ծագի և խաղաղու-
թեամբ հանգչին: Ամէն:

Հ. Այս աղօթքին գրաբարն ալ լռէ:

Պ. Զհանգիստ յաւիտեանական պար-
գեւեա՛ նոցա Տէր: Եւ լոյս մշտնջե-
նաւոր ծագեալի՛ ի նոստ և հանգիցեն
'ի խաղաղութեան: Ամէն:

Հ. Քաւարանի հողմներուն համար
ըստեա՞ծ միւս աղօթքն ո՞րն է :

Պ. Ի խորոց կարդացի սաղմոսն է :

Հ. Այդ սաղմոսը կրկնէ թր լսեմ :

Պ. Ի խորոց կարդացի առ քեզ,
Տէր, Տէր լո՛ւր ձայնի խմում :

Եղիցին տկանձք քո ի լսել զձայն
աղօթից խմոց :

Թէ զանօրէնութիւնս քննես Տէր,
Տէր ո՞ կարէ կալ առաջի քո, զի ի քէն
է քաւութիւն :

Վաշն անուան քո համբերի, Տէր,
համբեր անձն իմ բանի քում. յուսա-
ցաւ անձն իմ ի Տէր :

Ի սրահէ առաւօտու մինչև յերեկոյ,
ի պահէ առաւօտու յուսացաւ Իսրայէլ
ի Տէր :

Ի Տեառնէ է ողորմութիւն բազում
և ի նմանէ է վերլութիւն, և նա վերկ-
եաց զԻսրայէլ յամենայն նեղութեանց
նորա :

Փառք Հօր : Այմմ և միշտ :

ՊԶՏԻԿ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ՀԱՒԱՏՔԻ ԳԼԽԱԽՈՐ ԺՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ՍՈՒՐԲ ԽԱՉԻ ՆՇԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

Հ. Դու՛ն քրիստոնեայ ես :

Պ. Այո՛, Աստուծոյ շնորհքովը
քրիստոնեայ եմ :

Հ. Քրիստոնեայ ըլլալ ըսելն ի՞նչ
կը նշանակէ :

Պ. Քրիստոնեայ ըլլալ ըսելն՝ Քրիս-
տոսի հաւատքը և օրէնքը դաւանել կը
նշանակէ :

Հ. Մէկը ի՞նչպէս քրիստոնեայ կ'ըլլայ :

Պ. Սուրբ մկրտութիւնով :

Հ. Քրիստոնէին նշանը ո՞րն է :

Պ. Քրիստոնէին նշանը Սուրբ Խաչի
նշանն է :

Հ. Դուռն գրեզ ի՞նչպէս կը խա-
չակնքես :

Պ. Ինքզինքս խաչակնքելու համար
աջ ձեռքս ճակատս կը տանիմ եւ կ'ըսեմ .
Յանուն Հօր , ետքը ձեռքս կուրծքս
կ'իջեցնեմ եւ կ'ըսեմ եւ Որդոյ , յետոյ
ձախ եւ աջ ուսերուս տանելով կ'ըսեմ
եւ Հոգւոյն Սրբոյ , վերջապէս կ'ըսեմ
ամեն :

Հ. Խաչի նշանը ինչո՞ւ համար քրիս-
տոնէին նշանն է :

Պ. Խաչին նշանը անոր համար
քրիստոնէին նշանն է , որովհետեւ քրիս-
տոնակաները եւ անհաւատները այդ նշա-
նով իրարմէ կը տարբերին :

Հ. Խաչի նշանը ի՞նչ կը նշանակէ :

Պ. Խաչի նշանը մեր սուրբ հաւատա-
քին գլխաւոր խորհուրդները կը նշա-
նակէ :

Հ. Մեր սուրբ հաւատքին գլխաւոր
խորհուրդներն որո՞նք են :

Պ. Մեր սուրբ հաւատքին գլխաւոր
խորհուրդներն այս երկու հետեւեալ-
ներն են , 1. Ամենատուրք երրորդու-
թեան խորհուրդը : 2. Յիսուս Քրիս-

տոսի մարգեղու թիւնը , չարչարանքը եւ
մահը : Այս խորհուրդը Մարդկութիւն
կամ Փրկագործութիւն ալ կ'ըսուի :

Հ. Ի՞նչ կը նշանակէ Աստուծոյ մի-
ութիւնը :

Պ. Աստուծոյ միութիւնը կը նշանակէ
թէ միմբայն մէկ Աստուած կայ :

Հ. Երրորդութիւն ի՞նչ կը նշանակէ :

Պ. Երրորդութիւն բնական կը հա-
կընամ թէ Աստուած երեք անձ ունի
որոնք իրարու հաւասար եւ իրարմէ
տարբեր են եւ կ'ըսուին Հայր , Որդի եւ
Հոգին Սուրբ :

Հ. Խաչի նշանով ի՞նչպէս կը յայտ-
նենք Աստուծոյ մշտն թեան եւ Երրոր-
դութեան խորհուրդները :

Պ. Խաչի նշանով Աստուծոյ միու-
թեան եւ Երրորդութեան խորհուրդները
այսպէս կը յայտնենք : Յանուն բնական
կը հասկնանք թէ Աստուած մէկ է ,
իսկ Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ
բնական կը հաստատենք թէ Աստուած
իրարմէ տարբեր երեք անձ ունի :

Հ. Ի՞նչ կը նշանակեն Յիսուս
Քրիստոսի մարգեղութիւնը , չարչա-
րանքը եւ մահը :

Պ. Յիսուս Քրիստոսի մարդեղութիւնը, չարչարանքը և մաշը կը նշանակեն թէ Աստուծոյ Որդին մեզ փրկելու համար մարդ եղաւ, չարչարանքներ քաշեց և խաչի վրայ մեռաւ :

Հ. Խաչի նշանով ի՞նչպէս կը յայտնենք Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոսի մարդեղութեան, չարչարանքներուն և մահուան խորհուրդը :

Պ. Խաչի նշանով Յիսուս Քրիստոսի մարդեղութեան, չարչարանքներուն և մահուան խորհուրդը կը յայտնենք, որովհետեւ այս նշանը մեզի կը յիշեցնէ թէ Աստուծոյ Որդին չարչարանքներ քաշած և խաչին վրայ մեռած է :

Հ. Ստէպ ինքզինքը խաչակնքել օգտակար է :

Պ. Ստէպ ինքզինքը խաչակնքելն շատ օգտակար է, որովհետեւ այդ նշանը զօրութիւն ունի՝ հաւատքը կենդանացնելու, փորձութիւնները անհետացնելու և մեզի շատ մը չորհրդներ քննելու Աստուծոյ :

Հ. Ե՞րբ պէտք է ինքզինքը խաչակնքել :

Պ. Ինքզինք պէտք է խաչակնքել առաւօտուն՝ անկողնէն ելած ատեն, իրիկունը՝ պառկելէն առաջ, կերակուրներէն և գործք մը սկսելէն առաջ և վերջը, եկեղեցի մտնելու և ելլելու ատեն, և մասնաւորապէս աղօթք մ'ընելէն առաջ :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Հ. Ամենատարեւրորդութեան խորհուրդ ըսելով ի՞նչ կը հասկնաս :

Պ. Ամենատարեւրորդութեան խորհուրդ ըսելով կը հասկնամ թէ Աստուծոյ մէկ է, բայց իրարմէ զանազան երեք անձ ունի. Հայր, Որդի և Հոգին Սուրբ :

Հ. Երեք՝ զանազան անձ ըսելով ի՞նչ կը հասկնաս :

Պ. Կը հասկնամ թէ մէկ անձը միւս անձը չէ, այսինքն Հայր՝ Որդի չէ, Որդին՝ Հոգին Սուրբ չէ, և ոչ ալ Հոգին Սուրբ՝ Հայր կամ Որդի է :

Հ. Ամենատուրը Երրորդութեան առաջին անձը ո՞րն է :

Պ. Ամենատուրը Երրորդութեան առաջին անձն է Հայր Աստուած :

Հ. Ամենատուրը Երրորդութեան երկրորդ անձը ո՞րն է :

Պ. Ամենատուրը Երրորդութեան երկրորդ անձն է Որդին Աստուած :

Հ. Ամենատուրը Երրորդութեան երրորդ անձը ո՞րն է :

Պ. Ամենատուրը Երրորդութեան երրորդ անձն է Հոգին Սուրբ Աստուած :

Հ. Ինչու համար Հայր Աստուած Ամենատուրը Երրորդութեան առաջին անձն է :

Պ. Ինչու որ Հայր Աստուած ուրիշ անձէ քր յառաջ չի գար, այլ ինքը մէկալ երկու անձերուն ալ սկիզբն է, պատճառն է :

Հ. Ինչու համար Որդին Աստուած Ամենատուրը Երրորդութեան երկրորդ անձն է :

Պ. Ինչու որ Որդին Աստուած՝ Հայր Աստուածէն ծնած է :

Հ. Ինչու համար Հոգին Սուրբ

Աստուած Ամենատուրը Երրորդութեան երրորդ անձն է :

Պ. Ինչու որ Հոգին Սուրբ չի Հօրէ և յՈրդւոյ կը բղխի :

Հ. Հայր Աստուած է :

Պ. Այո՛, Հայր Աստուած է :

Հ. Որդին Աստուած է :

Պ. Այո՛, Որդին Աստուած է :

Հ. Հոգին Սուրբ Աստուած է :

Պ. Այո՛, Հոգին Սուրբ Աստուած է :

Հ. Եթէ ամէն մէկ անձը Աստուած է, ուրեմն երեք Աստուած կայ :

Պ. Ամենատուրը Երրորդութեան երեք անձերը երեք Աստուած չեն, այլ մի միայն մէկ Աստուած :

Հ. Ամենատուրը Երրորդութեան երեք անձերը ինչու մէկ Աստուած են :

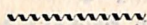
Պ. Ամենատուրը Երրորդութեան երեք անձերը մէկ Աստուած են, ինչու որ ամէն մէկ աստուածային անձ միեւնոյն աստուածային բնութիւնն ունի, և աստուածային ընտելւնն ալ մի միայն մէկ հասկի է :

Հ. Այո՛ երեք անձերէն ո՞րը ամէնէն աւելի կարող և ամէնէն աւելի իմաստուն է :

Պ . Ամենասուրբ Երրորդութեան երեք անձերն ալ իրարու հաւասար են , ինչու որ միեւնոյն աստուածային բնութիւնն ունենալով , հետեւաբար միեւնոյն ալ կարողութիւնը , միեւնոյն իմաստութիւնը և միեւնոյն բնութիւնն ունին :

Հ . Հայր Աստուած՝ Որդիէն և Հոգին Սուրբէն առաջ չէր :

Պ . Հայր Աստուած Որդիէն և Հոգին Սուրբէն առաջ չէր , ինչու որ աստուածային երեք անձերն ալ հաւասարապէս յաւիտենական են :

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՈՐԴԻՆՈՅ ՄԱՐԴԵՂՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՅ

Հ . Մարդեղութիւն բառը ի՞նչ կը նշանակէ :

Պ . Մարդեղութիւն բառը կը նշանակէ թէ Ամենասուրբ Երրորդութեան երկրորդ անձը , այսինքն Որդին Աստուած մարդ եղաւ :

Հ . Որդին Աստուած ի՞նչպէս մարդ եղաւ :

Պ . Որդին Աստուած՝ Հոգին Սուրբին զօրութեամբը ամենասուրբ Կուսին մարութ արգանդին մէջ մերկնին նման մարմին և հոգի մ'առնելով մարդ եղաւ :

Հ . Աստուծոյ Որդին մարդ ըլլալով՝ զաղբեցա՞ւ Աստուած ըլլալէն :

Պ . Աստուծոյ Որդին մարդ ըլլալով չզաղբեցաւ Աստուած ըլլալէ , հապա Աստուած մնալով հանդերձ սկսաւ ճշմարտ մարդ ալ ըլլալ :

Հ . Մարդ եղած Աստուծոյ Որդին ի՞նչ կը կոչուի :

Պ . Մարդ եղած Աստուծոյ Որդին Յիսուս Քրիստոս կը կոչուի :

Հ . Յիսուս Քրիստոս միշտ եղած է :

Պ . Յիսուս Քրիստոս իրրեւ Աստուած՝ միշտ եղած է , իսկ իրրեւ մարդ սկսած է ըլլալ մարդեղութեան վայելեանէն ի վեր :

Հ . Յիսուս Քրիստոսի Հայրն ո՞վ է :

Պ . Յիսուս Քրիստոսի մէկ հաօրիկ Հայրը՝ Հայր Աստուածն է , վասն զի

Հոգին Սուրբին զօրութեամբը կոյտ
Մարիամէն ծնող Յիսուս Բրիստոս մը-
կենայն Սատուծոյ Որդին է որ Ամենա-
սուրբ երրորդութեան տաղլին Անձէն
ծնած է ըստ սրում Սատուած :

Հ. Սատուծոյ Որդին ինչո՞ւ համար
մարդ եղաւ :

Պ. Սատուծոյ Որդին մարդ եղաւ
մեզ փրկելու համար :

Հ. Եթէ Սատուծոյ Որդին մարդ
չըլար, մենք զմեզ չէի՞նք կրնար
փրկել :

Պ. Եթէ Սատուծոյ Որդին մարդ
չըլար, մենք զմեզ չէինք կրնար փրկ-
ել, ինչու որ մեր նախնայորը Ադա-
մին մեղքով սատանային գերի եղած
և արքայութենէն ալ արտաքսուած
էինք :

Հ. Ադամին մեղքը ո՞րն եղաւ :

Պ. Ադամին մեղքը հպարտութեան
և ծանր անհաղանդութեան մեղք
մ'էլաւ :

Հ. Ադամին մեղքը մեղի ի՞նչ վնաս
հասցուց :

Պ. Ադամին մեղքին պատճառած

Քանաներն են, Սատուծոյ շնորհքէն
զրկում. ազիտութիւն, դէպ 'ի չարը
յօժարութիւն, մահ և բոլոր սուրիշ
թշուառութիւնները :

Հ. Յիսուս Բրիստոս ո՞ւր ծնաւ :

Պ. Յիսուս Բրիստոս Բեթղէնէմ քա-
ղաքը ախոռի մը մէջ ծնաւ և մտաւրի
մը մէջ դրուեցաւ :

Հ. Ինչո՞ւ համար Յիսուս Բրիստոս
ասանկ աղքատ ծնանել ուզեց :

Պ. Յիսուս Բրիստոս ասանկ աղ-
քատ ծնանել ուզեց որ մեզի սորվեցնէ
թէ պէտք չէ մենք մեր երջանկութիւնը
հարստութիւններու, փառքերու և այս
աշխարհի հաճոյքներուն մէջ վնասուք :

Հ. Յիսուս Բրիստոս իր մահկանա-
ցու կեանքին մէջ ի՞նչ ըրաւ :

Պ. Յիսուս Բրիստոս իր մահկանա-
ցու կեանքին մէջ խօսքով և օրինակով
արքայութեան ճամբան սորվեցուց և
իր վարդապետութիւնը հրաշքներով
հաստատեց :

Հ. Յիսուս Բրիստոս մեզ փրկելու
համար ի՞նչ ըրաւ :

Պ. Յիսուս Բրիստոս մեզ փրկելու

համար չարչարանք քաշեց և խաչին վրայ մեռաւ :

Հ. Յիսուս Քրիստոս իբրեւ Աստուած մեռաւ, թէ իբրեւ մարդ :

Պ. Յիսուս Քրիստոս իբրեւ մարդ մեռաւ, ինչու որ իբրեւ Աստուած չէր կրնար ո՛չ չարչարուիլ և ոչ ալ մեռնիլ :

Հ. Յիսուս մեռնելէն ետքը անոր մարմինն ի՞նչ եղաւ :

Պ. Յիսուս մեռնելէն ետքը անոր մարմինը թաղուեցաւ :

Հ. Հապա Քրիստոսի հոգին ո՞ւր գնաց իր մեռնելէն ետքը :

Պ. Յիսուս մեռնելէն ետքը անոր հոգին լիմպոս իշաւ արդար նախա-հայրներուն հոգիները փրկելու համար, այսինքն իրմէն առաջ մեռնող սուրբ մարդիկներուն հոգիները :

Հ. Յիսուս Քրիստոսի սուրբ մարմինը քանի՞ օր մնաց գերեզմանի մէջ :

Պ. Յիսուս Քրիստոսի սուրբ մարմինը գերեզմանի մէջ մնաց երեք օր, բայց ոչ ամբողջ, այսինքն հոն մնաց Ուրբաթ օրուան մէկ մասը, ամբողջ շաբաթ օրը, մինչև Կիրակի օրուան

արշալոյսը : Ետքը փառաւոր և յաղթական կերպով յարութիւն առաւ, և ա՛յլ եւս չգլխի մեռնի :

Հ. Յարութիւն ձուաւ ի՞նչ կը նշանակէ :

Պ. Յարութիւն առաւ բռնելը կը նշանակէ թէ Յիսուսին հոգին նորէն իր մարմինին հետ միացաւ :

Հ. Յիսուս յարութիւն առնելէն ետքը ո՞րչափ ժամանակ մնաց այս աշխարհիս վրայ :

Պ. Յարութիւն առնելէն ետքը Յիսուս այս աշխարհիս վրայ քառասուն օր մնաց իր աշակերաները հաւատքի մէջ հաստատելու համար :

Հ. Այդ քառասուն օրէն ետքը Յիսուս Քրիստոս ո՞ւր գնաց :

Պ. Այդ քառասուն օրէն ետքը Յիսուս Քրիստոս երկինք վերացաւ և ամենակարող Հօր Աստուծոյ աջ կողմը նստաւ :

Հ. Յիսուս Քրիստոս երկինքէն Հոգին Սուրբը զրկեց իր Եկեղեցւոյն :

Պ. Յիսուս Քրիստոս Երկինք վերադառնալէն տասը օր ետքը (Պէտտէկոստէ)

Հոգեգալստեան օրը Հոգին Սուրբը
դրկեց իր Եկեղեցւոյն :

Հ. Յիսուս Քրիստոս մի միայն եր-
կինքը կը գտնուի :

Պ. Յիսուս Քրիստոս իբրեւ Աստուած՝
ամէն տեղ է, և իբրեւ մարդացեալ
Աստուած՝ երկինքը և ամենասուրբ
Պապորդութեան մէջ է :

ԳԼՈՒԽ ԶՈՐՐՈՐԴ

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՎԵՐՋԸ ՅԵՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԳԱԼՍԵՑԱՆԸ, ԵՒ ԱՌԱՋՆԱԿԱՆՈՒ

ԸՆՀԱՆՈՒՐ ԵՐԿՈՒ ԴԱՏԱՍՏԱՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ :

Հ. Յիսուս Քրիստոս տեսանելի կեր-
պով նորէն այս աշխարհքս պիտի գայ :

Պ. Յիսուս Քրիստոս աշխարհիւ-
վերջը՝ տեսանելի կերպով նորէն այս
աշխարհքս պիտի գայ և կենդանիները
ու մեռելները այսինքն բարինքը ու
չարքը պիտի դատուի :

Հ. Յիսուս Քրիստոս ի՞նչ բաներու
համար մեզ պիտի դատուի :

Պ. Յիսուս Քրիստոս մեզ պիտի
դատէ Էեանքերնուս մէջ գործուած
ամբողջ բարեքին և չարքին համար :

Հ. Մեր մեռնելէն անմիջապէս ետքը
մեր հոգին ի՞նչ պիտի ըլլայ :

Պ. Մեր մեռնելէն անմիջապէս ետքը
մեր հոգին՝ իր բոլոր գործքներուն
հաշիւը տալու համար Յիսուս Քրիս-
տոսի ատեանը պիտի ներկայանայ :

Հ. Ուրեմն երկու դատաստան պիտի
ըլլայ :

Պ. Այո՛, երկու դատաստան պիտի
ըլլայ. մին՝ առանձնական այսինքն մեր
մահէն անմիջապէս ետքը, իսկ միւսը՝
քնդհանրական, այսինքն՝ աշխարհիւ
վերջը :

Հ. Առանձնական դատաստանէն
ետքը մեր հոգին ի՞նչ պիտի ըլլայ :

Պ. Առանձնական դատաստանէն
ետքը մեր հոգին եթէ բոլորովին ան-
մեղ է և քաւելիք պատիժ մը չունի,
չիտակ արքայութիւն կ'երթայ, եթէ
մահու չափ մեղքի վիճակի մէջ գտ-
նուի, դժոխք կ'երթայ, իսկ եթէ
շնորհքի վիճակի մէջ գտնուի, բայց

աստուածային արդարութեան վճարելիք պարտք ունենայ, արքայութիւն երթալէն առաջ Քաւարան կ'երթայ:

Հ. Քաւարան ի՞նչ է:

Պ. Քաւարան քառութեան տեղ մըն է, ուր կ'որթան անոնք որոնք թէև Աստուծոյ չնորհին մէջ մեռած են, սակայն ամբողջովին չեն վճարած անտուածային արդարութեան ունեցած պարտքերնէն:

Հ. Քաւարանի հոգիներուն ցաւը կրնա՞նք սփոփել, կրնա՞նք իրենց օգնել:

Պ. Այո՛, Քաւարանի հոգիներուն ցաւը կրնանք սփոփել, կրնանք իրենց օգնել աղօթքով, նեղութիւններով, ողորմութիւն տալով, և ուրիշ բարեգործութիւններով, բայց մանաւանդ սուրբ պատարագով:

Հ. Արդեօք մեր մարմինը ընաւ յաւրութիւն պիտի չառնէ՞:

Պ. Մեր մարմինը ընդհանուր դատաստանին օրը յարութիւն պիտի առնէ և դատաստանէն ետքը՝ իր բարի կամ չար գործքերուն համեմատ արքայութիւն կամ դժոխք պիտի երթայ:

Հ. Ստոյգ է թէ դժոխք մը կայ:

Պ. Այո՛, ստոյգ է թէ դժոխք մը կայ, ինչու որ Հաւատքը մեզ կը սորվեցնէ:

Հ. Չարերը ո՞րչափ ժամանակ դժոխքին մէջ պիտի մնան:

Պ. Չարերը դժոխքին մէջ պիտի մնան յաւիտեանս յաւիտենից:

Հ. Մի միայն մէկ մեղքով ալ դժոխք կ'երթցուի՞:

Պ. Այո՛ մարդ մի միայն մէկ մահուչափ մեղքով ալ դժոխք կ'երթայ:

Հ. Զարիները ո՞րչափ ժամանակ պիտի մնան արքայութեան մէջ:

Պ. Բարիները պիտի մնան արքայութեան մէջ յաւիտեանս յաւիտենից:

Հ. Բոլոր մարդիկներն ալ արքայութեան համար ստեղծուած են:

Պ. Այո՛, բոլոր մարդիկներն ալ արքայութեան համար ստեղծուած են:

Հ. Ուրեմն ինչո՞ւ համար ամէն մարդ արքայութիւն չերթար:

Պ. Ամէն մարդու արքայութիւն չերթալուն պատճառը այն է որ փրկութեան հասնելու համար պէտք եղածը ամէն մարդ չի կատարեր:

Հ. Փրկութեան հասնելու համար
ի՞նչ պէտք է ընել :

Պ. Փրկութեան հասնելու համար
պէտք է հաւատալ Յիսուս Քրիստոսի ,
և Աստուծոյ ու եկեղեցւոյ պատուի-
րաններուն համաձայն կեանք անցնել :

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ, ՄԵՂԱՑ
ԹՈՂՈՒԹԵԱՆ, ԵՒ ՍՐԲՈՑ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ
ՎՐԱՑ

Հ. Կաթողիկէ Սուրբ եկեղեցին
ի՞նչ է :

Պ. Կաթողիկէ Սուրբ եկեղեցին՝ ժո-
ղովը և միութիւնն է այն ամէն մար-
դիկներուն որոնք մկրտուած ըլլալով
կը հաւատան և կը դաւանին Յիսուս
Քրիստոսի հաւատքը , կը հաղորդակցին
մրեւնոյն խորհուրդներուն և մրեւնոյն
երեւելի գլխոյ մը կառավարութեան
ներքեւ կը գտնուին :

Հ. Ո՞վ է այս երեւելի գլուխը
Քրիստոսի եկեղեցւոյն :

Պ. Է Հռոմայ Սրբազան Քահանա-
յապետն՝ որ է փոխանորդ Յիսուսի Քրիս-
տոսի երկրիս վրայ , որուն պէտք է հնա-
զանդի ամէն հաւատացեալ :

Հ. Եկեղեցին ո՞վ հաստատեց :

Պ. Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս հաս-
տատեց եկեղեցին :

Հ. Յիսուս Քրիստոս ինչո՞ւ համար
եկեղեցին հաստատեց :

Պ. Յիսուս Քրիստոս եկեղեցին ա-
նոր համար հաստատեց որ բոլոր մար-
դիկներն ալ կարող ըլլան գտնել անոր
մէջ , իրենց փրկութեան հարկաւոր
եղած ամէն միջոցները :

Հ. Որո՞նք են այն գլխաւոր մի-
ջոցները որոնք կը գտնուին Սուրբ Ե-
կեղեցւոյ մէջ և մարդը յաւիտեանական
փրկութեան կը հասնեն :

Պ. Մարդը յաւիտեանական փրկու-
թեան հասնելու համար եկեղեցւոյ մէջ
գտնուած գլխաւոր միջոցներն են ,
ճշմարիտ հաւատք , Սուրբ Խորհուրդ-
ներուն տուած շնորհքը , մեղքերու
թողութիւն , և հաղորդութիւն Սրբոց :

Հ. Մեղքերու թողութիւն ըսելով
ի՞նչ կ'իմանաս :

Պ. Մեղքերու թողութիւն ըսելով
կ'իմանամ թէ Յիսուս Քրիստոս այս
նպատակաւ իր հաստատած խորհուրդ-
ներուն միջոցաւ բոլոր մեղքերուն թո-
ղութիւն տալու իշխանութիւնը տուած
է եկեղեցւոյ :

Հ. Հաղորդութիւն Սրբոց ըսելով
ի՞նչ կ'իմանաս :

Պ. Հաղորդութիւն Սրբոց ըսելով
կ'իմանամ թէ բոլոր հաւատացեալները
մասնակից , հաղորդակից կ'ըլլան եկե-
ղեցւոյ մէջ կատարուած ամբողջ ա-
ղօթքներուն և ուրիշ բարի գործ-
քերուն :

Հ. Հռովմէական Ս. եկեղեցիէն
դուրս փրկութիւն կո՞յ :

Պ. Ո՛չ, Հռովմէական Ս. եկե-
ղեցիէն դուրս փրկութիւն չիկայ , ին-
չու որ Քրիստոսի մի միայն ճշմարիտ
եկեղեցին այն է :

ԵՐԿՐՈՒԴ ՄԱՍ

ԱՂՕԹՔԻ ՎՐԱՅ

Հ. Աղօթքը ի՞նչ է :

Պ. Աղօթքը՝ մտքի և սրտի դէպ 'ի
Աստուած վերացում մըն է , զինքը
պաշտելու , իրեն շնորհակալ ըլլալու և
մեղի պէտք եղած բաները իրմէն խնդ-
րելու համար :

Հ. Աղօթք ընելը հարկաւոր է :

Պ. Այո՛ , աղօթք ընելը հարկաւոր
է և ստէպ աղօթելու է , ինչու որ
Աստուած այնպէս կը պատուիրէ և մեր
հոգեւոր ու մարմնաւոր բարիքն ալ
այնպէս կը պահանջէ :

Հ. Քանի՞ տեսակ աղօթք կայ :

Պ. Երկու տեսակ աղօթք կայ ,
մտաւորական աղօթք և ձայնաւոր
աղօթք :

Հ. Մտաւորական աղօթքը ո՞րն է :

Պ. Մտաւորականը՝ սոսկ մտքով
եղած աղօթքն է , այս տեսակ աղօթ-
քին մասձական աղօթք ալ կ'ըսուի :

Հ. Չայնաւոր աղօթքը ո՞րն է :

Պ. Չայնաւոր աղօթքը խօսքերով

եղած աղօթքն է և այդ խօսքերուն պէտք է ընկերանան մտքի ուշադրութիւնը և սրտի ջերմեռանդութիւնը: Յատկապէս աղօթք ըստածը այս ձայնաւոր աղօթքն է:

Հ. Աղէկ աղօթելու միջոցները որո՞նք են:

Պ. Աղէկ աղօթելու միջոցներն են .
1. մտածել որ Աստուծոյ ներկայութեան առջև կը գտնուինք և պէտք ունինք անոր ողորմութեանը և օգնութեանը: 2. Դրսանց ալ այնպիսի կեցուածք մ'ունենալ, որ կը վայելէ Աստուծոյ անհուն մեծ վայելչութեան առջև ներկայացողի մը .

Հ. Կրնա՞նք յուսալ թէ աղօթքով Աստուծոյ խնդրած բաներն իսկ ընդունինք:

Պ. Կրնանք և պարտաւոր ենք յուսալ թէ աղօթքով Աստուծոյ խնդրած բաներն իսկ ընդունինք միայն թէ մեր հոգւոյն փրկութեանը վնասակար չըլլան անոնք:

Հ. Ինչո՞ւ համար պարտաւոր ենք յուսալու որ Աստուծոյ մեր աղօթքը պիտի լսէ և ընդունի:

Պ. Պարտաւոր ենք յուսալու թէ Աստուծոյ մեր աղօթքը պիտի լսէ և պիտի ընդունի, ինչու որ ինքը մեզի այդպէս խոստացած է, և ինքն ալ ամենակարող, ողորմած և հաւատարիմ ըլլալուն համար իր խոստումները կը կատարէ:

Հ. Չայնաւոր աղօթքներու մէջ ամէնէն գերազանցը որն է:

Պ. Չայնաւոր աղօթքներու մէջ ամէնէն գերազանցը՝ նոյն ինքն Յիսուս Քրիստոսի մեզի սորվեցուցած աղօթքն է, այսինքն Հայր մեր որ յերկինս եւ աղօթքը:

Հ. Հայր մեր որ յերկինս աղօթքը ի՞նչ կը պարունակէ:

Պ. Հայր մեր որ յերկինս աղօթքը կը պարունակէ այն ամէն բան զոր պէտք է յուսանք Աստուծոյ, և այն ամէն բան զոր պէտք է խնդրենք իրմէն:

Հ. Հայր մերին մէջ քանի՞ խնդրուածք կայ:

Պ. Հայր մերին մէջ եօթը խնդրուածք կայ, առաջինն չորս խնդրուածք

քով Աստուծոյ կը խնդրենք բարիք • խակ վերջի երեք խնդրուածքով իրմէն կը խնդրենք որ մեզ չարիքէն պահէ պահպանէ :

Հ. Առաջին չորս խնդրուածքով Աստուծոյ խնդրուած բարիքները որո՞նք են :

Պ. Առաջին չորս խնդրուածքով Աստուծոյ կը խնդրենք, 1. որ իր անունը Սուրբ ըլլայ, այսինքն ամէն մարդիկ իր անունը ճանչնան և պատուեն : 2. որ իր թագաւորութիւնը գայ, այսինքն եկեղեցւոյ փառաւորութիւնը և տարածուելով իր թագաւորութիւնն ալ տարածուի, 3. որ իր Սուրբ կամքը միշտ և ամէն տեղ կատարուի, 4. որ մեզի պէտք եղած հոգեւոր ու մարմնաւոր անունքը տայ :

Հ. Որո՞նք են այն չարիքներն որոնցմէ՝ կը խնդրենք որ Աստուծոյ մեզ պահէ, պահպանէ :

Պ. Այն չարիքները՝ որոնցմէ՝ կը խնդրենք որ Աստուծոյ պահէ, պահպանէ. մեղքեր, փորձութիւններ և մեր հոգւոյն փրկութեան վնասել կրցող ա-

մէն ուրիշ վիշտ կամ թշուառութիւն :

Հ. Հայր մեր էն ետքը ուրիշ ո՞ր աղօթքն ընելու սովորութիւն ունինք :

Պ. Հայր մերէն ետքը սովորութիւն ունինք ընելու Ողջոյն ֆեզ Մարիամ աղօթքը որով Ամենասուրբ Կուսին օգնութիւնը կը հայցենք :

Հ. Ինչո՞ւ համար Հայր մերէն ետքը ուրիշ աղօթք մը չենք ըսեր և Ողջոյն ֆեզը կ'ըսենք :

Պ. Հայր մերէն ետքը Ողջոյն ֆեզ Մարիամը կ'ըսենք, ինչու որ Ամենասուրբ Կոյսը Յիսուս Քրիստոսի քով մեր ամէնէն հօգ պաշտպանն է :

Հ. Սուրբերուն բարեխօսութեան դիմելն ալ օգտակար է :

Պ. Սուրբերուն բարեխօսութեան դիմելն շատ օգտակար է, ինչու որ Սուրբերուն աղօթքը Աստուծոյ շատ հաճելի է :

Հ. Աղօթքի գեղեցիկ եղանակ մը ցոյց տուր ինծի :

Պ. Աղօթքի գեղեցիկ եղանակը վարդաւանի աղօթքն է, ինչու որ անոր մէջ կը պարունակուին Հայր մեր, Ողջոյն

աղօթքները՝ և թէ՛ մեր կթօնքին ամէնէն կարեւոր խորհուրդներուն մտածականը :

Հ. Վարդարանը քանի՞ խորհուրդ ունի :

Պ. Վարդարանին խորհուրդները տասն և հինգ հատ են . հինգը Ուրախութեան , հինգը Տրտնութեան և հինգն ալ փառաւորութեան :

Հ. Ուրախութեան խորհուրդներն որո՞նք են :

Պ. Ուրախութեան հինգ խորհուրդներն են .

1. Հրեշտակին աւետելը .

2. Ամենասուրբ Կուսին Եղիսաբէթի այցելութեան երթալը .

3. Յիսուս Քրիստոսի ծնունդը .

4. Յիսուս Քրիստոսին տաճարին մէջ ընծայումը .

5. Երեք օր կորսուելէն ետքը Յիսուս Քրիստոսի տաճարին մէջ նորէն գտնուիլը :

Հ. Տրտնութեան խորհուրդները որո՞նք են .

Պ. Տրտնութեան հինգ խորհուրդներն են .

1. Զ թենեայ պարտիզին մէջ Յիսուսի քաշած հոգեվարքը :

2. Յիսուսի ձաղկուիլը .

3. Յիսուսի փշով պսակուիլը .

4. Խաչը ուսը առած գողգոթայ ելլելը .

5. Խաչուիլը և մեռնիլը :

Հ. Փառաւորութեան խորհուրդներն որո՞նք են :

Պ. Փառաւորութեան հինգ խորհուրդներն են .

1. Յիսուսի Ս. Յարութիւնը .

2. Երկինք համբառնալը .

3. Հոգի՛ն Սուրբին առաքելոց վրայ իջնալը .

4. Ամենասուրբ Կուսին վերափոխումը .

5. Ամենասուրբ Կուսին պսակումը և լոկոր սուրբերուն փառաւորութիւնը :

ԵՐՐՈՐԿ ՄԱՍ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ

ՍԵՂՔԻ ՎՐԱՅ

ՄԱԿԱՄ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Ա.— Աստուծոյ պատուիրաններուն վրայ
ընդհանրապէս

Հ. Աստուծոյ պատուիրանները
քանի՞ են :

Պ. Աստուծոյ պատուիրանները
տասն են .

1. Ես եմ քու Տէր Աստուածդ ,
ինձմէ զատ Աստուած չունենաս .

2. Աստուծոյ անունը պարապ տեղ
բերանդ մի՛ առնիր .

3. Կիրակի և ^Թ_Է ամի օրերը Սուրբ
պահէ .

4. Հայրդ և մայրդ պատուէ .

5. Մի՛ սպաններ .

6. Մի՛ չնար .

7. Մի՛ գողանար .

8. Ընկերիդ վրայ սուտ վկայու-
թիւն մի՛ ըներ .

9. Ընկերիդ կնոջը մի՛ ցանկար :

10. Ընկերիդ ունեցածին աչք մի՛
անկեր :

Հ. Այս պատուիրանները ո՞վ
տուած է :

Պ. Այս պատուիրանները հին օրէն-
քին մէջ Աստուած ինքնին տուած է
Մովսէս Մարգարէին ձեռքով , իսկ Յի-
սուս Քրիստոս նոր օրէնքին մէջ զա-
նոնք հաստատած է :

Հ. Կրնա՞նք պահել այս պատուի-
րանները :

Պ. Այո՛ , կրնանք այս պատուի-
րանները պահել Աստուծոյ օգնու-
թեամբը , որ պատրաստ է իր չնորհքը
տալու ամէնուս ալ երբ պէտք եղածին
պէս զայն իրմէն խնդրենք :

Հ. Աստուծոյ պատուիրանները պա-
հելու պարտաւոր ենք :

Պ. Այո՛ , Աստուծոյ պատուիրան-
ները պահելու պարտաւոր ենք , անանկ
որ անոնցմէ միայն մէկ հատին դէմ
ծանրապէս մեղանշելն ալ բաւական է
մեզ դժոխք տանելու :

Հ. Այս պատուիրանները ի՞նչ կը պարունակեն :

Պ. Այս պատուիրանները կը պարունակեն՝ Աստուծոյ և մեր ընկերին հանդէպ ունեցած մեր պարտականութիւնները :

Հ. Աստուծոյ և մեր ընկերին հանդէպ մեր ունեցած պարտականութիւնները որո՞նք են :

Պ. Աստուծոյ հանդէպ ունեցած մեր պարտականութիւնն է զինքը ամէն բանէ վեր և զոլոր սրտանց սիրել, Իսկ մեր ընկերին հանդէպ ունեցած մեր պարտականութիւնն է՝ Աստուծոյ սիրտոյն համար մեր ընկերները մեր անձին պէս սիրել :

Հ. Այս տասը պատուիրաններուն մէջ Աստուած ընդհանուր կերպով ի՞նչ կը հրամայէ մեզի :

Պ. Այս տասը պատուիրաններուն մէջ Աստուած ընդհանուր կերպով կը հրամայէ մեզի բարին ընել և չարէն չես կենալ : Բայց ամէն պատուիրան կը պարունակէ 1. պատուէր մը. 2. Արգելք մը :

Բ. Աստուծոյ պատուիրաններուն վրայ մասնաւորապէս

Հ. Աստուած իր առաջին պատուիրանին մէջ մեզի՝ Ինձիկ զատ Աստուած չունենաւ, ըսելով ի՞նչ կը պատուիրէ :

Պ. Աստուած իր առաջին պատուիրանին մէջ ինձիկ զատ Աստուած չունենաւ ըսելով կը պատուիրէ մեզի որ պէտք է միայն զինքը մեր գերագոյն Տէրը ճանչնանք, սիրենք, իրեն միայն երկրպագութիւն ընենք և ծառայենք :

Հ. Առաջին պատուիրանը ի՞նչ կ'արգիլէ մեզի :

Պ. Առաջին պատուիրանը կ'արգիլէ մեզի կռակաշուքիւնը, աւերորդապաշտութիւնը, արքայդոսթիւնը, հաւատքի վերաբերեալ ճշմարտութիւններուն յանցապատճառութիւնը և կրօնքի դէմ ո'ր և է մեղք :

Հ. Արդեօք սուրբերը և հրեշտակները կրնանք պատուել առանց այս պատուիրանին դէմ մեղանշած ըլլալու :

Պ. Այո, առանց այս պատուիրանին դէմ մեղանշած ըլլալու կրնանք պատուել հրեշտակները և սուրբերը,

մանաւանդ թէ պարտական ալ ենք պատուելու, ինչու որ անոնք Աստուծոյ բարեկամները և Անոր քով մեր բարեխօսներն են :

Հ. Յիսուս Քրիստոսի, Ամենասուրբ Կուսին և ուրիշ սուրբերուն պատկերներն ալ յարգելու պարտական ենք :

Պ. Այո՛, անտարակոյս պէտք է որ Յիսուս Քրիստոսի, Ամենասուրբ Կուսին և Սուրբերուն պատկերներն յարգենք, ինչու որ այս պատկերներուն եղած յարգանքը ուղղակի կերթայ Յիսուս Քրիստոսի, Ամենասուրբ Կուսին և Սուրբերուն :

Հ. Բայց սուրբերուն մասունքները ինչո՞ւ համար կը յարգենք :

Պ. Սուրբերուն մասունքները անոր համար կը յարգենք որ անոնց մարմինները Յիսուս Քրիստոսի կենդանի անդամները և Հոգին Սուրբին տաճարները եղան, և որ մը յաւիտենական կեանքի համար փառաւորեալ կերպով յարուժիւն պիտի առնեն :

Հ. Աստուած իր երկրորդ պատուիրանին մէջ՝ Աստուծոյ անունը պարսպ

սեղ թերանդ մի՛ առնէր ըսելով ի՞նչ կ'արգիլէ մեզի :

Պ. Աստուած իր երկրորդ պատուիրանին մէջ՝ Աստուծոյ անունը պարսպ սեղ թերանդ մի՛ առնէր ըսելով կ'արգիլէ մեզի 1. առանց յարգութեան Աստուծոյ անունը յիշել, 2. սուտ տեղ, կամ առանց հարկաւորութեան կամ թէ ո՛ր և է կերպով ապօրէն երգում ընել, 3. Աստուծոյ, Ամենասուրբ Կուսին և սուրբերուն դէմ հայհոյել :

Հ. Երկրորդ պատուիրանը ի՞նչ կը պատուիրէ մեզի :

Պ. Երկրորդ պատուիրանը կը պատուիրէ մեզի յարգել Աստուծոյ սուրբ անունը և կարելի մեր ուխտերը ու երգումները :

Հ. Աստուած երրորդ պատուիրանին մէջ՝ կիրակի և Տօնի օրերը սուրբ պահէ ըսելով ի՞նչ կը պատուիրէ մեզի :

Պ. Աստուած իր երրորդ պատուիրանին մէջ՝ կիրակի և Տօնի օրերը սուրբ պահէ ըսելով կը պատուիրէ մեզի որ իրեն նուիրուած օրերուն մէջ քրիստոնէական բարեպաշտ գործքերով զինք պատուենք :

Հ. Երրորդ պատուիրանը ի՞նչ կարգիլէ մեզի :

Պ. Երրորդ պատուիրանը կ'արգիլէ մեզի Աստուծոյ նուիրուած օրերուն մէջ ծառայական գործք տեսնելը :

Հ. Ծառայական գործք ըսելով ի՞նչ կ'իմանաս :

Պ. Ծառայական գործք ըսելով կիմանամ այն մարմնաւոր աշխատութիւնները որոնք յատուկ են ծառաներուն, արհեստաւորներուն և բանուորներուն :

Հ. Աստուծոյ նուիրուած օրերը թոյլ տրուած ծառայական գործք բնաւ չկայ :

Պ. Թոյլ տրուած են այն գործքերը որոնք հարկաւոր են կեանքի և կամ Աստուծոյ պաշտօնին համար : Նմանապէս երբեմն ծանր պատճառ մը կը գտնուի գործելու համար, այն ատեն, եթէ կարելի է, իբր ժողովրդապետէն հրաման առնելով կատարուած ծառայական գործքերն ալ թոյլ տրուած են :

Հ. Աստուած իր չորրորդ պատուիրանին մէջ՝ հայրդ եւ մայրդ պատուելու ըսելով ի՞նչ կը պատուիրէ մեզի :

Պ. Աստուած իր չորրորդ պատուիրանին մէջ՝ հայրդ եւ մայրդ պատուելու ըսելով կը պատուիրէ մեզի յարգել մեր հայրն ու մայրը, մեզք չեղած ամէն բանի մէջ իրենց հնազանդել և անոնց հոգեւոր և մարմնաւոր կարօտութեան ատեն իրենց օգնել :

Հ. Չորրորդ պատուիրանը ի՞նչ կ'արգիլէ մեզի :

Պ. Չորրորդ պատուիրանը կ'արգիլէ մեզի վշտացնել մեր ծնողքը խօսքով, գործքով կամ ուրիշ ո՛ր և է եղանակով :

Հ. Չորրորդ պատուիրանին մէջ հայր և մայր ըսելով դու ուրիշ որո՞նք կը հասկցուին :

Պ. Չորրորդ պատուիրանին մէջ հայր և մայր ըսելով կը հասկցուին մեր ամբողջ մեծաւորները թէ՛ հոգեւոր և թէ՛ մարմնաւոր, հետեւաբար՝ անոնց ալ հնազանդուելու և յարգանք կը պարտինք :

Հ. Աստուած իր հինգերորդ պատուիրանին մէջ՝ մի՛ ապանկեր ըսելով ի՞նչ կ'արգիլէ մեզի :

Պ. Աստուած իր հինգերորդ պատ-

ոււիրանին մէջ մի' սպաններ ըսելով
կ'արգելէ մեզի մեր ընկերը մեռցնել,
ծեծել, վիրաւորել և ուրիշ ո' և է փաս-
հասցնել անոր մարմնոյն՝ անձամբ կամ
ուրիշի ձեռքով: Նմանապէս Աստուած
կ'արգելէ նախատական խօսքերով ըն-
կերը վշտացնել, անոր չարիք բաղձալ
և զինք գայթակղեցնել ընկերին հոգին
մեռցնել ըսել է: Այս պատուիրանը
կ'արգելէ նաև անձնասպանութիւնը այ-
սինքն ինքզինքը մեռցնելը:

Հ. Ինչո՞ւ համար Աստուած Հինգե-
րորդ պատուիրանով անձնասպանու-
թիւնը կ'արգելէ:

Պ. Հինգերորդ պատուիրանով Աստ-
ուած անձնասպանութիւնը կ'արգելէ,
ինչո՞ւ որ մարդը ինք իր կեանքին տէրը
չէ, ինչպէս որ ուրիշներուն կեանքին
ալ տէր չէ: Այս պատճառաւ եկեղե-
ցին՝ անձնասպան եղող մարդը կը
պատժէ, զինքը եկեղեցական թաղումէ
զրկելով:

Հ. Հինգերորդ պատուիրանը ի՞նչ
կը պատուիրէ մեզի:

Պ. Հինգերորդ պատուիրանը կը

պատուիրէ մեզի որ մեր թշնամիներուն
ներքնք և ամէն մարդու բարիք ուզենք:

Հ. Աստուած վեցերորդ պատուի-
րանին մէջ՝ մի' շնար ըսելով ի՞նչ կ'ար-
գելէ մեզի:

Պ. Աստուած վեցերորդ պատուի-
րանին մէջ՝ մի' շնար ըսելով կ'արգելէ
մեզի մաքրութեան և ողջախոհութեան
հակառակ եղող ամէն քործք, ամէն
նայուածք և ամէն խօսք:

Հ. Վեցերորդ պատուիրանը ի՞նչ կը
հրամայէ մեզի:

Պ. Վեցերորդ պատուիրանը կը պատ-
ուիրէ մեզի՝ մեր գործքերուն, նայ-
ուածքներուն, խօսքերուն, շարժու-
ծեւին և հազուստին մէջ ողջախոհ,
մաքուր և համեստ ըլլալ:

Հ. Աստուած եօթներորդ պատուի-
րանին մէջ՝ մի' զողնար ըսելով ի՞նչ
կ'արգելէ մեզի:

Պ. Աստուած եօթներորդ պատուի-
րանին մէջ՝ մի' զողնար ըսելով կ'ար-
գելէ մեզի՝ ընկերին վերաբերած մէկ
բանը անիրաւութեամբ առնել և կամ
պահելը: Նմանապէս կ'արգելէ ո'ր և

իցէ կերպով, օրինակէ համար, վաշ-
խառութեամբ, խարդախութեամբ, խա-
րերայութիւններով կամ ուրիշ ասոնց
նման բաներով մեր ընկերին փնաս
հասցնելը:

Հ. Եօթներորդ պատուիրանը մեզի
ի՞նչ կը պատուիրէ:

Պ. Եօթներորդ պատուիրանը մեզի
կը պատուիրէ՝ ուրիշին վերաբերած
բանը իրեն դարձնել, անիրաւութեամբ
ընկերին տրուած փնասը դարմանել և
մեր պարտքերը վճարել:

Հ. Աստուած ութերորդ պատուի-
րանին մէջ՝ ընկերիդ վրայ սուս վկայու-
թիւն մի՞ ընես ըսելով ի՞նչ կ'արգիլէ
մեզի:

Պ. Աստուած ութերորդ պատուի-
րանին մէջ՝ ընկերիդ վրայ սուս վկայու-
թիւն մի՞ ընես ըսելով կ'արգիլէ մեզի
դատաւարաններու առջև սուտ վկայու-
թիւն չընելը: Նմանապէս կ'արգիլէ
մեզի զրպարտութիւնը, բամբասանքը,
շողոքորթութիւնը, յանդուգն դատու-
ղութիւնը կամ կասկածը և ամէն տե-
սակ ստախոսութիւնները:

Հ. Ութերորդ պատուիրանը ի՞նչ կը
պատուիրէ մեզի:

Պ. Ութերորդ պատուիրանը կը պատ-
ուիրէ մեզի՝ ճշմարտութիւնը ըսել, իր
ատենին և իր տեղը, և որչափ կարելի
է, մեր ընկերին ըրածին և ըսածին
աղէկ մեկնութիւն տալ:

Հ. Աստուած իններորդ պատուի-
րանին մէջ՝ ընկերիդ կնոջը մի ցանկար
ըսելով ի՞նչ կ'արգիլէ մեզի:

Պ. Աստուած իններորդ պատուի-
րանին մէջ՝ ընկերիդ կնոջը մի ցանկար
ըսելով կ'արգիլէ մեզի՝ մաքրութեան
և սրբութեան դէմ եղած գէշ բաղ-
ձանքները և ամէն տեսակ ներքին
մեղքերը:

Հ. Իններորդ պատուիրանը ի՞նչ կը
պատուիրէ մեզի:

Պ. Իններորդ պատուիրանը կը պատ-
ուիրէ մեզի նոյն իսկ ներքուստ ալ
մաքուր և ողջախոհ ըլլալ:

Հ. Աստուած տասներորդ պատուի-
րանին մէջ՝ ընկերիդ ունեցածին աջ մի
ճնկեր ըսելով՝ ինչ կ'արգիլէ մեզի:

Պ. Աստուած տասներորդ պատուի-

րանին մէջ՝ ընկերիդ որեւցածին այժ մի
սնկեր ըսելով կ'արգելէ մեզի՝ մեր ըն-
կերը իր ունեցածէն զրկելու բազ-
ձանքը :

Հ. Տասներորդ պատուիրանը ի՞նչ
կը պատուիրէ մեզի :

Պ. Տասներորդ պատուիրանը մեզի
կը պատուիրէ գոհ ըլլալ այն վիճակէն
ուր դրած է մեզ Աստուած, և աղքա-
տութիւնը համբերութեամբ քաշել
եթէ Աստուած այնպէս ուզեր է :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ:

Հ. Եկեղեցւոյ գլխաւոր պատուի-
րանները քանի՞ են :

Պ. Եկեղեցւոյ գլխաւոր պատուի-
րանները հինգ են և ասոնք են .

1. Կիրակի և տօնի օրերը պատա-
րագ տեսնել .

2. Մեծ պահքին մէջ և ուրիշ հրա-
մայուած օրերը պահք և ծոմ պահել .

3. Գոնէ տարին մէկ անգամ խոս-

տովանիլ և Զատիկին հաղորդուիլ Հայ-
կաթողիկէներու եկեղեցիներէն միոյն
մէջ :

4. Ունեցածին տասնորդը եկեղեց-
ւոյ տալ, ըստ սովորութեան :

5. Արգելուած ժամանակները հարս-
նիք չընել :

Հ. Եկեղեցին մեր վրայ պատուի-
րաններ դնելու իշխանութիւնը ո՞ւր
առած է :

Պ. Եկեղեցին մեր վրայ պատուի-
րաններ դնելու իշխանութիւնը Յիսուս-
Քրիստոսէն առած է, անանկ որ եկե-
ղեցիին չհնազանդողը նոյն ինքն Աս-
տուծոյ անհնազանդ գտնուած կ'ըլլայ :

Հ. Եկեղեցին իր առաջին պատուի-
րանին մէջ՝ կիրակի եւ տօնի օրերը պա-
տարագ տեսնել ըսելով մեզի ի՞նչ կը
հրամայէ :

Պ. Եկեղեցին իր առաջին պատուի-
րանին մէջ՝ կիրակի եւ տօնի օրերը պա-
տարագ տեսնել ըսելով կը հրամայէ մեզի՝
ամէն կիրակի օր և եկեղեցւոյ պատ-
ուիրած ամէն հրամայեալ տօնի օր ջեր-
մեռանդութեամբ սուրբ պատարագի-
ներկայ գտնուիլ :

Հ. Եկեղեցին իր երկրորդ պատուիրանին մէջ՝ մեծ պահիկն մեջ ծուսապահեղ ըսելով մեզի ի՞նչ կը հրամայէ :

Պ. Եկեղեցին իր երկրորդ պատուիրանին մէջ՝ մեծ պահիկն մեջ ծուս պահեղ ըսելով կը հրամայէ մեզի Մեծ Պահոց մէջ Եկեղեցւոյ սահմանած օրերը ծոմ պահել :

Հ. Ո՞վ կը պարտաւորի ծոմ պահելու :

Պ. Ծոմ պահելու կը պարտաւորին՝ իրենց կենաց քսան և մէկերորդ աարին լրացնող ամէն քրիստոնեայք, որոնք անօրինուած չեն և կամ ծոմ չպահելու օրինաւոր պատճառ մը չունին :

Հ. Լատինաց համար հրամայուած ծոմի օրերն որո՞նք են :

Պ. Լատինաց համար հրամայուած ծոմի օրերն են. Մեծ Պահքը, Յիսնակաց ինչ ինչ օրերը, Չորս եղանակներու ծոմը, և ինչ ինչ աօներուն նախընթաց օրերը :

Հ. Եկեղեցին իր երկրորդ պատուիրանին մէջ՝ Մեծ Պահիկն մեջ եւ ուրիշ հրաւայուած օրերը... պահի պահեղ ըսելով մեզի ի՞նչ կը հրամայէ :

Պ. Եկեղեցին երկրորդ պատուիրանին մէջ՝ Մեծ Պահիկն մեջ եւ ուրիշ հրաւայուած օրերը... պահք պահել ըսելով մեզի կը հրամայէ Չորեքշաբթի և Ուրբաթ օրերը, ամբողջ մեծ պահքը, և ուրիշ հրամայուած չաբաթական պահքերը պահել այսինքն մօտ, հաւկթէ ու կաթնեղենէ ետ կենալ եթէ չեն անօրինուած, իսկ եթէ անօրինուած են, պէտք է ճշդիւ հետեւիլ անօրինումին տրամադրութիւններուն :

Հ. Ինչո՞ւ համար Եկեղեցին պահքի և ծոմի պարտաւորութիւնը դրած է :

Պ. Եկեղեցին պահքի և ծոմի պարտաւորութիւնը դրած է, որպէս զի օգնէ մեզի՝ մեղքերնու վրայ ապաշխարելու, կիրքերնիս յաղթելու, և Աստուծոյ շնորհները ձեռք բերելու համար :

Հ. Եկեղեցին իր երրորդ պատուիրանին մէջ՝ զոնե տարին մեկ անգամ խոստովանիլ ըսելով մեզի ի՞նչ կը հրամայէ :

Պ. Եկեղեցին իր երրորդ պատուիրանին մէջ՝ զոնե տարին մեկ անգամ խոստովանիլ ըսելով կը պատուիրէ բա-

նալարութեան տարիքը համեմատման քրիստոնէի որ գտնէ տարին մէկ անգամ ապաշխարութեան խորհուրդին մօտենայ :

Հ. Ինչո՞ւ համար Եկեղեցին կ'ըսէ որ զոնե՛ս սարին մեկ անգամ խոստովանինք :

Պ. Եկեղեցին զոնե՛ս սարին մեկ անգամ ըսելով կ'ըսէ մեզի յայտնել թէ՛նք կը բաղձայ որ տարին շատ անգամ խորհուրդներուն մօտենանք :

Հ. Եկեղեցին իր երրորդ պատուիրանին մէջ՝ զոնե՛ս սարին մեկ անգամ... Զատիկն հաղորդուիլ ըսելով մեզի ի՞նչ կը հրամայէ :

Պ. Եկեղեցին իր երրորդ պատուիրանին մէջ՝ զոնե՛ս սարին մեկ անգամ... Զատիկն հաղորդուիլ ըսելով կը պարտաւորէ չափահասութեան տարիքը հասնող ամէն քրիստոնեայ որ ամէն տարի Զատիկի միջոցին մէջ Սուրբ Հաղորդութիւն առնէ :

Հ. Ի՞նչպէս կը պահուի Եկեղեցւոյ չորրորդ պատուիրանը որ կ'ըսէ ունեցածին տասնորդ եկեղեցւոյ տա՛ւ ըստ սովորութեան :

Պ. Եկեղեցւոյ չորրորդ պատուիրանը կը պահուի վճարելով ա՛յն նուէրները որոնք հաստատուած են Եկեղեցւոյ կողմանէ, Աստուծոյ ամէն բանի վրայ գերազոյն իշխանութիւն ունենալը ճանչնալու և Անոր պաշտօնեաներուն վայելուչ կերպով ապրելու օգնելու համար :

Հ. Եկեղեցին իր հինգերորդ պատուիրանին մէջ՝ Արգիշտւած ժամանակները հարսնիք չընել ըսելով մեզի ի՞նչ կը հրամայէ :

Պ. Եկեղեցին իր հինգերորդ պատուիրանին մէջ՝ Արգիշտւած ժամանակները հարսնիք չընել ըսելով կը հրամայէ մեզի որ Եկեղեցւոյ սահմանած ինչ ինչ ժամանակները հանգիստեոր հարսնիք չընենք :

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

ՄԵԴ.ՔԻ ՎՐԱՅ

Հ Մեղքը ի՞նչ է :

Պ. Մեղքը՝ կամաւոր կերպով Աստուծոյ օրէնքը չպահելն է :

Հ. Քանի՞ տեսակ մեղք կայ :

Պ. Երկու տեսակ մեղք կայ՝ սկզբը՝ նախան մեղք և ներգործական մեղք :

Հ. Սկզբնական մեղքը ի՞նչ է :

Պ. Սկզբնական մեղքը այն մեղքն է որուն մէջ կը ծնինք ամէնքնիս , և այդ մեղքը մեր նախահայրը Ադամէն իբրև ժառանգութիւն մեզի կ'անցնի :

Հ. Սկզբնական մեղքէն բոլորովին ազատ եղող բնաւ արարած մը չգտնուեցա՞ւ :

Պ. Միմիայն Ամենասուրբ Կոյսը՝ իր աստուածային Որդին Յիսուս Քրիստոսի արդիւնքներուն շնորհիւ և մասնաւոր առանձնաշնորհութեամբ մը՝ սկզբնական մեղքէն բոլորովին ազատ մնաց : Ասոր համար է որ իրեն Անաւաւս Կոյս կ'ըսենք :

Հ. Ներգործական մեղքը ո՞րն է :

Պ. Ներգործական մեղքը՝ չսելահաս ըլլալէն ետքը մեր իսկ գործած մեղքն է :

Հ. Ներգործական մեղքը քանի՞ տեսակ է :

Պ. Ներգործական մեղքը երկու տե-

սակ է . ներքի մեղք , մահուչափ մեղք :

Հ. Մահուչափ մեղքը ո՞րն է :

Պ. Մահուչափ մեղքը՝ ծանր նիւթի մը մէջ՝ կատարեալապէս ճանչնալով և կատարեալ հաւանութիւնով՝ Աստուծոյ օրէնքը բռնաբարելն է :

Հ. Ինչո՞ւ համար այս մեղքը մահուչափ կ'ըսուի :

Պ. Ծանր մեղքը մահուչափ կ'ըսուի , ինչու որ հոգին կը մեռցնէ այսինքն այս մեղքը մարդուս հոգին կը զրկէ Աստուծոյ շնորքէն , որ անոր գերբնական կեանքն է և մարդը արժանի կ'ընէ դժոխքին :

Հ. Մահուչափ մեղքը մարդուս հոգւոյն դեռ ուրիշ ի՞նչ չարիք կը պատճառէ :

Պ. Մահուչափ մեղքը՝ մարդուս նախապէս ստացած արդիւնքները կորսընցնել կուտայ և կամ անոնց արժանիքը առկալս կը ձգէ : Մահուչափ մեղք գործող մարդը յաւիտենական Տիեանքի համար արդիւնաւոր գործք մը չի կրնար գործել և առաջինէն աւելի դէպք չարը յօժարութիւն կը դադարէ :

Հ. Մահուչափ մեղքով Աստուծոյ չնորհքը կորսնցնող մարդը այլ եւս զայն չի կրնա՞ր գտնել :

Պ. Մահուչափ մեղքով Աստուծոյ չնորհքը կորսնցնող մարդը կրնայ զայն նորէն գտնել ապաշխարութեան խորհուրդին միջոցաւ , կամ կատարեալ զղջման ներգործութիւնով մը , և այս վերջին պարագային , «պէտք է որ գէթ կարելի եղածին չափ շուտ խոստովանանք ըլլալու լռելեայն դիտաւորութիւն ունենայ :

Հ. Ներեղի մեղքը ո՞րն է :

Պ. Ներեղի մեղքը այն մեղքն է որ թէև մեղ Աստուծոյ չնորհքէն չի զրկեր , սակայն սիրոյ եռանդը կը պակսեցնէ մեր մէջը , միշտ մահուչափ մեղքի կը սրամագրէ և մեղ թէ այս աշխարհքիս վրայ և թէ անդիի աշխարհքը՝ ժամանակաւոր պատիժներու արժանի կ'ընէ :

Հ. Այս մեղքը ինչո՞ւ ներեղի կ'ըսուի :

Պ. Այս մեղքը ներեղի կ'ըսուի , ինչու որ թեթեւ յանցանք մը ըլլալուն համար՝ դիւրութեամբ կրնայ թողութիւն գտնել Աստուծոյ :

Հ. Քանի՞ կերպով կրնայ մէկը մեղանշել :

Պ. Չորս կերպով կրնայ մէկը մեղանշել . խորհրդով , գործքով , խօսքով և զանցառութիւնով :

Հ. Ի՞նչպէս կը մեղանշէ մէկը խորհրդով , խօսքով և գործքով :

Պ. Մէկը խորհրդով , խօսքով և գործքով կը մեղանշէ երբ՝ կատարեալ հաւանութեամբ՝ արգիլուած բանի մը վրայ հաճոյքով կը մտածէ , անոր կը բաղձայ , անոր վրայ կը խօսի կամ զայն գործքով կը կատարէ :

Հ. Ինչպէս կը մեղանշէ մէկը զանցառութիւնով :

Պ. Չանցառութիւնով կը մեղանշէ մէկը երբ՝ հրամայուած բան մը կամաւոր կերպով զանց կ'ընէ :

Հ. Գլխաւոր մեղքերը քանի՞ հատ են :

Պ. Գլխաւոր մեղքերը եօթը հատ են . 1. Հպարտութիւն , 2. Ագահութիւն , 3. Բզջախոհութիւն , 4. Նախանձ , 5. որկրամոլութիւն , 6. բարկութիւն , 7. ծուլութիւն :

Հ. Այս մեղքերը ինչո՞ւ համար գլխաւոր կ'ըսուին :

Պ. Այս մեղքերը կամ մոլութիւնները զիսաւոր կ'ըսուին, ինչու որ մէկալ ամէն մեղքերուն և մոլութիւննեքուն աղբիւրն են :

Հ. Հոգին Սուրբին դէմ եղած մեղքերը քանի՞ հատ են :

Պ. Հոգին Սուրբին դէմ եղած մեղքերն վեց հատ են . 1. Իր փրկութենէն յուսահատիլ , 2. Կարծել որ առանց արդիւնքի կրնայ փրկուիլ , 3. Ճանչցուած ճշմարտութեան դէմ պատեւրազմիլ , 4. Ուրիշի շնորհքին և բաթութեանը նախանձիլ , 5. Մեղքի մէջ յամառիլ , 6. Վախճանական անողջութեան մէջ մեռնիլ :

Հ. Մեղ ամենէն աւելի մեղքէ հեռի պահող մտածութիւնը ո՞րն է :

Պ. Մեղ ամէնէն աւելի մեղքէ հեռի պահող մտածութիւնը վերջիններու մտածութիւնն է , այսինքն մեր գլուխը գալիք վերջին բաներուն վրայ մտածելն է :

Հ. Մարդուս համար այս վերջինքը քանի՞ հատ են :

Պ. Մարդուս համար այս վերջինքը

չորս հատ են մահ , դատաստան , դժոխք և արքայութիւն :

~~~~~

ԶՈՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԷՍ

Հ. Քանի՞ խորհուրդ կայ :

Պ. Եօթը խորհուրդ կայ . Մկրտութիւն , Դրոշմ , Հաղորդութիւն , Ապաշխարութիւն , Վերջին Օծումն , Կարգ և Պսակ :

Հ. Խորհուրդ ըսելով ի՞նչ կը հասկնամ :

Պ. Խորհուրդ ըսելով կը հասկնամ Յիսուս Քրիստոսէն հաստատուած ազդու և զգալի նշան մը որ մեր հոգիները սրբացնելու շնորհ կուտայ :

Հ. Ինչո՞ւ համար կ'ըսես թէ խորհուրդը ազդու եւ զգալի նշան մըն է որ շնորհի կուտայ :

Պ. Որովհետեւ բոլոր խորհուրդներն

ալ զգալի իրերու միջոցաւ մեր հոգի-
ներուն մէջ յառաջ եկող աստուածային
շնորհքները կը նշանակեն :

Հ. Խորհուրդները ի՞նչպէս կը սրբա-
բացեն զմեզ :

Պ. Խորհուրդները զմեզ կը սրբացնեն
տալով մեզի կամ աւելցնելով Աստու-
ծոյ շնորհքները որոնցմով կ'ըլլանք
սուրբ, Աստուծոյ հաճելի, Անոր որ-
դեգիրները և իր արքայութեան ժա-
ռանգորդներ :

Հ. Խորհուրդներուն զմեզ սրբացնե-
լու ոյժը ո՞վ տուած է :

Պ. Խորհուրդներուն զմեզ սրբացը-
նելու ոյժը Յիսուս Քրիստոս տուած է
իր չարչարանքներով և իր մահամար :

Հ. Որո՞նք են այն խորհուրդները
որ մեզի շնորհք տալով զմեզ կը սրբա-
ցնեն և Աստուծոյ բարեկամ կ'ընեն :

Պ. Մեզի շնորհք տալով բարացնող,
զմեզ Աստուծոյ թշնամութենէն ազա-
տելով Անոր բարեկամ բնող խորհուրդ-
ները երկու հատ են. Մկրտութիւն և
Ապաշխարութիւն : Այս երկուքը մեռ-
եալներու խորհուրդ ալ կ'ըսուին, ինչ-

չու որ կը վերցնեն, կ'անհետացնեն
մահուչաւի մեղքը որ մեր հոգւոյն
մահն է :

Հ. Որո՞նք են այն խորհուրդները
որ զմեզ կը սրբացնեն Աստուծոյ շնորհ-
քը մեր մէջ շատցնելով :

Պ. Շնորհքը շատցնելով զմեզ սրբա-
ցնող խորհուրդները հինգ հատ են.
Դրոշմ, Հազորդութիւն, վերջին Օծում,
Կարգ և Պսակ : Այս հինգը՝ կենդանի-
ներու խորհուրդներ ալ կ'ըսուին, ինչ-
չու որ ասոնք ընդունող մարդը պէտք
է արդէն շնորհաց կեանքը ունենայ,
շնորհքով ապրի, այսինքն ո՛ր և է մա-
հուչաւի մեղքէ ազատ ըլլայ :

Հ. Ի՞նչ մեղք կը գործէ անիկա՝ որ
գիտնալով թէ ինք շնորհաց վիճակի
մէջ չէ, սակայն կը յանդգնի այս կեն-
դանիներու խորհուրդներէն մէկուն
մօտենալու :

Պ. Անիկա որ գիտնալով թէ ինք
շնորհաց վիճակի մէջ չէ, սակայն կը
յանդգնի կենդանիներու խորհուրդնե-
րէն մէկուն մօտենալու, ծանր սրբա-
պըղծութեան մեղք կը գործէ :

Հ. Մեր փրկութեան համար ամէնէն հարկաւոր խորհուրդները ո՞րոնք են :

Պ. Մեր փրկութեան համար ամէնէն աւելի հարկաւոր խորհուրդները կրկին են. Մկրտութիւն և Ապաշխարութիւն : Մկրտութիւնը բացարձակապէս ամէն մարդու հարկաւոր է, իսկ Ապաշխարութիւնը հարկաւոր է անոնց որ Մկրտութենէն ետքը մահուչափ մեղք գործեր են :

Հ. Որո՞նք են այն խորհուրդները որ մէկ անգամ միայն կրնան ընդունուիլ :

Պ. Երեք խորհուրդ կայ որոնք մէկ անգամ միայն կրնան ընդունուիլ. Մկրտութիւն, Դրոշմ և Կարգ : Ասոնցմէ ամէն մէկը կնիք մը կը դրոշմէ մարդուն հոգւոյն :

Հ. Այս երեք խորհուրդներուն մարդուս հոգւոյն դրոշմած կնիքն ի՞նչ է :

Պ. Այս երեք խորհուրդներուն մարդուս հոգւոյն դրոշմած կնիքը հոգեւոր նշան մըն է որ աշխարհ անգամ մըն ալ չի ջնջուիր :

Հ. Այս երեք խորհուրդներով մարդուս հոգւոյն վրայ դրոշմուած կնիքը ի՞նչ բանի կը ծառայէ :

Պ. Այս երեք խորհուրդներով մարդուս հոգւոյն դրոշմուած կնիքը կը ծառայէ անոր որ Մկրտութեան կնիքովը Յիսուս Քրիստոսի անգամ կը նշանակուինք, Դրոշմով Անոր զինուորները կ'ըլլանք, իսկ Կարգի խորհուրդով Անոր պաշտօնեաները կը կարգուինք :

Հ. Խորհուրդ մը կատարելու համար քանի՞ բան պէտք է :

Պ. Խորհուրդ մը կատարելու համար երեք բան պէտք է. նիւթ, ձեռ և պաշտօնեայ որ պէտք է եկեղեցւոյ ըրածն ընելու գիտաւորութիւն ունենայ :

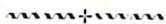
Հ. Խորհուրդի նիւթը ի՞նչ է :

Պ. Խորհուրդի մը նիւթը՝ այդ խորհուրդը կատարելու համար գործածուած զգալի իրն է, զորօրինակ մկրտութեան մէջ բնական ջուրը և Դրոշմի մէջ ալ բալասանով խառնուած իւղը :

Հ. Խորհուրդի ձեռն ի՞նչ է :

Պ. Խորհուրդի մը ձեռը՝ այդ խորհուրդը կատարելու ժամանակ արտաբանուած խօսքերն են :

Հ. Խորհուրդի պաշտօնեայն ո՞վ է :
Պ. Խորհուրդի մը պաշտօնեան՝ այդ
խորհուրդը կատարող կամ մատակարարող անձն է :

ԳԼՈՒԽ Բ.

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Հ. Մկրտութիւնն ինչ է :

Պ. Մկրտութիւնը խորհուրդ մըն է որուն միջոցաւ Աստուծոյ շնորհքով կրկին կը ծնանինք և քրիստոնեայ կ'ըլլանք :

Հ. Մկրտութեան խորհուրդին գործքերը որո՞նք են :

Պ. Մկրտութեան խորհուրդս սկըզբնական մեղքը կը ջնջէ . կը ջնջէ նաև ներգործական մեղքը եթէ գտնուի . այս մեղքերուն համար մարդուն պարտական եղած պատիժը կը ներէ , Յիսուս Քրիստոսի անդամ ըլլալու կնիքը կը դրոշմէ , մեղ Աստուծոյ և Եկեղեցւոյ որդի և արքայութեան ժառանգորդ

կ'ընէ և մէկալ խորհուրդներն ընդունելու ընդունակութիւն կու տայ :

Հ. Մկրտութեան սովորական պաշտօնեան ո՞վ է :

Պ. Մկրտութեան սովորական պաշտօնեան քահանայն է , մանաւանդ հոգհոգւոյ ունեցող քահանայն է :

Հ. Հարկաւորութեան ատեն ո՞վ կրնայ մկրտել :

Պ. Հարկաւորութեան ատեն ամէն մարդ կրնայ մկրտել , էրիկ մարդ , կին , նոյն իսկ հերետիկոս և անհաւատն ալ :

Հ. Մկրտութիւնն ի՞նչպէս կը տրուի :

Պ. Մկրտութիւնը կը տրուի՝ երախային գլխուն , իսկ եթէ գլխուն կաքելի չըլլայ , մարմնին գլխաւոր մէկ մասին վրայ ջուր լեցնելով և միեւնոյն ատեն «Ես մկրտեմ՝ զքեզ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ» և կամ ըստ մեզ «Ծառայս կա՛մ աղախինս մկրտի ի ձեռս իմ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ» ըսելով :

Հ. Մկրտողը ինչ գիտաւորութիւն պէտք է ունենայ :

Պ. Մկրտողը պէտք է գիտաւորու-

Թիւնն ունենայ՝ մկրտութեան ատեն Եկեղեցւոյ ըրածն ընելու :

Հ. Մկրտուելու համար ե՞րբ պէտք է երախան եկեղեցի բերել :

Պ. Կարելի եղածին չափ օր առաջ պէտք է երախան եկեղեցի բերել մկրտուելու համար :

Հ. Մկրտուողը ի՞նչ բանի կը պարտաւորէ ինքզինքը :

Պ. Մկրտուողը կը պարտաւորէ ինքզինքը միշտ Հաւատքը դաւանելու և Յիսուս Քրիստոսի և Անոր Եկեղեցւոյն օրէնքները պահելու :

Հ. Մկրտուողը ի՞նչ բանէ կը հրաժարի :

Պ. Մկրտուողը մշտապէս կը հրաժարի սատանայէն, անոր գործքերէն և խարէութիւններէն :

Հ. «Սատանայի գործքերն ու խարէութիւնները» ըսելով ի՞նչ պէտք է հասկնալ :

Պ. «Սատանայի գործքերն ու խարէութիւնները» ըսելով պէտք է հասկնալ մեղքերը, և աշխարհքին գէշ սկզբունքներն ու ընդունալնութիւնները :

Հ. Մկրտութեան ատեն մեր կնքահօր և կնքամօր միջոցաւ արուած խոստումները և եղած հրաժարումները պահելու պարտաւոր ենք :

Պ. Այո՛, պարտաւոր ենք զանոնք պահելու, ինչու որ Աստուած այդ պայմանով միայն մեզ իր շնորհքին ընդունեցաւ :

~~~~~

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԴՐՈՇՄԻ ՎԲԱՅ

Հ. Դրոշմի խորհուրդն ի՞նչ է :

Պ. Դրոշմի խորհուրդ մէն է որ մեզի Հոգին Սուրբը կուտայ, մեր հոգւոյն մէջ կ'դրոշմէ Յիսուս Քրիստոսի զինուորութեան կնիքը և մեզ կատարեալ քրիստոնեայ կ'ընէ :

Հ. Դրոշմը ի՞նչ կերպով մեզ կատարեալ քրիստոնեայ կ'ընէ :

Պ. Դրոշմը մեզ կատարեալ քրիստոնեայ կ'ընէ, ինչու որ մեզ հաւատքի մէջ կը հաստատէ, և մէկալ առաքելնութիւններն ու մկրտութեան ատեն

ընդունած պարգեւները կը հաստատէ ։

Հ . Դրոշմի ատեն ընդունած Հոգւոյն Սրբոյ պարգեւները որո՞նք են ։

Պ . Դրոշմի ատեն ընդունած Հոգւոյն Սրբոյ պարգեւները եօթն են . Իմաստութիւն , Հանճար , Գիտութիւն , Խորհուրդ , Զօրութիւն , Աստուածպաշտութիւն և Երկիւղածութիւն ։

Հ . Դրոշմի խորհուրդն արժանաւոր կերպով ընդունելու համար պաշտօնը ունեւորած արամադրութիւններն որո՞նք են ։

Պ . Դրոշմի խորհուրդն արժանաւոր կերպով ընդունելու համար պէտք է չնորհաց վիճակի մէջ ըլլալ , մեր Սուրբ Կրօնին գլխաւոր խորհուրդները ճանչնալ և այդ խորհուրդը յարգութեամբ և ջերմեռանդութեամբ ընդունել , եթէ ընդունողը չափահաս է ։

Հ . Դրոշմի խորհուրդին պաշտօնեան ո՞վ է ։

Պ . Դրոշմի խորհուրդին կարգաւոր պաշտօնեան Եպիսկոպոսն է . սակայն Եկեղեցւոյ թոյլտուութեամբ Արեւելեան ծէսերու մէջ պարզ քահանայն ալ կը դրոշմէ ։

Հ . Դրոշմ տալու ատեն ի՞նչ արամադրութիւններ տեղի կունենան ։

Պ . Մաշտոյին մէջը եղած աղօթքները ընելէն ետքը՝ Դրոշմ տուողը Ս . Միւսոնով երախային ձակատը , աշուրները , քիթը , բերանը , ձեռքները , ոտքները , կռնակը ու սիրտը խաչի ձեւով կ'օծէ ու այս խօսքը կ'ըսէ . «Իւզ անոյշ հեղեալ յանուն Քրիստոսի՝ ի վերայ քո , կնիք աստուածային երկնաւոր պարգեւացն» ։

Հ . Մեռնն ի՞նչ է ։

Պ . Ս . Մեռնը ձէթով և բալասանով շինուած բաղադրութիւն մ'է որ Աւագ Հինգշաբթի օրը եպիսկոպոսէն կ'օրհնուի ։

Հ . Այս խորհուրդին մէջ ձէթն ու բալասանը ի՞նչ կը նշանակեն ։

Պ . Այս խորհուրդին մէջ ձէթը՝ որ շուտով կը տարածուի և կը դօրացնէ , կը նշանակէ այն առատ չնորհք որ կը տարածուի քրիստոնէին հոգւոյն վրայ զանի իր հաւատքին մէջ հաստատելու համար . իսկ բալասանը որ անուշահոտ է և ապականութենէ կը պահէ , կը

նշանակէ թէ Դրոշմի չնորհքով զօրացած քրիստոնեան՝ իր առաքինութիւններուն քաղցր հոտը տարածելու և մոլորութիւններու ապականութենէ ազատ մնալու ընդունակ է :

Հ. Ինչո՞ւ համար օծումները խաչաձև կ'ըլլան և առջի անգամ ճակատահա կ'օծուի :

Պ. Որովհետև վախը և ամօթը ճակտի վրայ կը տեսնուին , այն պատճառաւ առջի անգամ ճակատահա կ'օծուի , և օծումներն ալ խաչաձև կ'ըլլան , որպէս զի հասկնանք թէ պէտք չէ ամչնանք քրիստոնեայ անունը կրելնու և քրիստոնէական հաւատքը դաւանելնու , և պէտք չէ վախնանք հաւատքի թշնամիներէն :

Հ. Դրոշմուողը այս խորհուրդին չնորհքը պահելու համար ի՞նչ պէտք է որ ընէ :

Պ. Դրոշմի խորհուրդին չնորհքը պահելու համար քրիստոնեան ստէպ պէտք է աղօթէ , բարի գործքեր կատարէ և առանց մարդկային նկա-

տումի պէտք է Յիսուս Քրիստոսի օրէնքներուն համաձայն կեանք անցնէ :

~~~~~

ԳԼՈՒԽ ԶՈՐՐՈՐԴ

ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԻ ՏԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Ամենասուրբ հաղորդութեան մէջ
Յիսուս Քրիստոսի իրական ներկայութիւնը

Հ. Ամենասուրբ Հաղորդութեան խորհուրդն ի՞նչ է :

Պ. Ամենասուրբ Հաղորդութիւնը խորհուրդ մըն է որուն մէջ զարմանալի եղանակաւ մը հացը Յիսուս Քրիստոսի մարմինին՝ և գինին Անոր արիւնին փոխուելով՝ հացին և գինին տեսակներուն տակ մեզի հոգեւոր մնունդը ըլլալու համար՝ իրականապէս և գործադրապէս Յիսուս Քրիստոսի Մարմինը , Արիւնը , Հոգին և Աստուածութիւնը կը պարուհակուի :

Հ. Այս զարմանալի փոփոխութիւնը ի՞նչ կ'ըսուի :

Պ. Այս զարմանալի փոփոխութիւնը գոյացաւիդիոսոսթիւն կ'ըսուի :

Հ. Արդեօք Ամենասուրբ Հաղորդութեան մէջ կա՞յ միեւնոյն Յիսուս Քրիստոս որ երկինքն է և որ Ամենասուրբ Կոյսէն ծնանելով՝ երկիր եկաւ :

Պ. Այո՛, Ամենասուրբ Հաղորդութեան մէջ իրականապէս և ստուգապէս միեւնոյն Յիսուս Քրիստոս կայ :

Հ. Ինչո՞ւ համար կը հաւատաս թէ Ամենասուրբ Հաղորդութեան մէջ ստուգապէս Յիսուս Քրիստոս ներկայ է :

Պ. Անոր համար կը հաւատամ թէ Ամենասուրբ Հաղորդութեան մէջ Յիսուս Քրիստոս ներկայ է, ինչու որ ինքը այդպէս ըսաւ և Եկեղեցին ալ այդպէս կը սորվեցնէ :

Հ. Առե՛ք կեռե՛ք ըսուելէն առաջ նշխարքն ի՞նչ է :

Պ. Առե՛ք կեռե՛ք ըսուելէն առաջ նըշխարքը պարզ հայ է :

Հ. Առե՛ք կեռե՛ք ըսուելէն ետքը նըշխարքն ի՞նչ կ'ըլլայ :

Պ. Առե՛ք կեռե՛ք ըսուելէն ետքը նըշխարքը՝ հացի տեսակին ներքեւ Յիսուս

Քրիստոսի ճշմարիտ մարմինն է :

Հ. Արքե՛ք ՚ի աւանե՛ք ըսուելէն առաջ սկիհին մէջը ի՞նչ կայ :

Պ. Արքե՛ք ՚ի աւանե՛ք ըսուելէն առաջ սկիհին մէջ քիչ մը գինի և քանի մի կաթիլ ալ ջուր կայ :

Հ. Արքե՛ք ՚ի աւանե՛քն ետքը սկիհին մէջ ի՞նչ կայ :

Պ. Արքե՛ք ՚ի աւանե՛քն ետքը սկիհին մէջ՝ գինիի տեսակներուն ներքեւ Յիսուս Քրիստոսի ճշմարիտ արիւնը կայ :

Հ. Ե՞րբ հացը Քրիստոսի մարմինն և գինին Անոր արիւնը կ'ըլլայ :

Պ. Հացը Քրիստոսի մարմինն և գինին Անոր արիւնը կ'ըլլայ, երբ պատարագի ժամանակ քահանայն Սրբազործութեան խօսքերը կ'արտասանէ :

Հ. Սրբազործութեան խօսքերուն ո՞վ տուած է այդպիսի զօրութիւն մը :

Պ. Սրբազործութեան խօսքերուն այդպիսի զօրութիւն մը տուած է Յիսուս Քրիստոս որ ամենակարող Աստուած է :

Հ. Ուրեմն սրբազործութենէ ետքը հացէն ու գինիէն լան մը չի՞ մնար :

Պ. Սրբազոյծութենէ ետքը մնացածը հայր և գինին է, ալ մի միայն հացին և գինին տեսակները կը մնան:

Հ. Հացին և գինին տեսակներն ի՞նչ են:

Պ. Հացին և գինին տեսակներն են անոնց զգալի քանակութիւնը և որակութիւնը, ընչպէս անոնց ձեւը, գոյնը և համը:

Հ. Արդեօք հացի տեսակներուն ներքեւ մի միայն Քրիստոսի մարմինը և գինի տեսակներու ներքեւ մի միայն Անոր արիւնը կը գտնուի:

Պ. Թէ՛ հայր տեսակներուն և թէ՛ գինի տեսակներուն ներքեւ Յիսուս Քրիստոս կենդանի կերպով ներկայ է, այսինքն իր մարմինովը, արիւնովը, հոգւովը և Աստուածութիւնովը ներկայ է:

Հ. Յիսուս Քրիստոս աշխարհըս վրայ սրբազոյծուած բոլոր նշխարներուն մէջ ալ ներկայ է:

Պ. Այո՛, Յիսուս Քրիստոս աշխարհըս վրայ սրբազոյծուած բոլոր նշխարներուն մէջ ալ ներկայ է:

Հ. Երբ նշխարքը կիսուի, Յիսուս Քրիստոս ալ կը կիսուի՞:

Պ. Երբ նշխարքը կիսուի Յիսուս Քրիստոս ալ չկիսուիր, միմիայն հացին և գինին տեսակներն են որ կը կիսուին:

Հ. Յիսուս Քրիստոսի մարմինը նշխարքին ո՞ր մասին մէջ կը գտնուի:

Պ. Յիսուս Քրիստոսի մարմինը՝ բաժնուած նշխարքին ամէն մէկ մասին մէջ ալ ամբողջապէս կը գտնուի:

Հ. Եկեղեցիներուն մէջ ի՞նչ պատճառի համար Ամենասուրբ Հաղորդութիւն կը պահուի:

Պ. Եկեղեցիներուն մէջ Ամենասուրբ Հաղորդութիւնը կը պահուի, որպէս զի հաւատացեալներէն պաշտուի և հարկ եղած ատեն հիւանդներուն տարուի:

2. Ամենասուրբ Հաղորդութեան վախճանին եւ արդիւններուն վրայ

Հ. Յիսուս Քրիստոս ինչո՞ւ համար հաստատեց Ս. Հաղորդութիւնը:

Պ. Յիսուս Քրիստոս գլխաւորաբար երեք պատճառի համար հաստատեց Ս. Հաղորդութիւնը.

1. Որպէս զի նոր օրէնքի մնայուն զոհն ըլլայ : 2. Որպէս զի մեր հոգւոյն սնունդն ըլլայ : 3. Որպէս զի իր չար-չարանքներուն ու մահուանը մշանջե-նաւոր յիշատակ, իր մեղի հանդէպ ու-նեցած սիրոյն և յաւիտենական կեանքին պատուական մէկ գրաւականն ըլլայ :

Հ. Հաղորդութիւնը ի՞նչ գլխաւոր արդիւնքներ յառաջ կը բերէ զինք ար-ժանապէս ընդունողներուն վրայ :

Պ. Հաղորդութիւնը զինք արժա-նապէս ընդունողներուն վրայ հետեւե-տալ արդիւնքները յառաջ կը բերէ 1. Ինչպէս որ նիւթական սնունդը մար-մինին կեանքը կը պահէ և կ'աճեցնէ, այսպէս ալ Հաղորդութիւնը՝ հոգւոյ կեանքն եղող շնորհքը կը պահէ և կ'ա-ւելցնէ : 2. Ներելի մեղքերը կը թողու-և մահուչափ մեղքերէն կը պահպանէ : 3. Հոգեւոր մխիթարութիւն յառաջ կը բերէ :

3. Հաղորդութիւնը աղէկ ընդունելու պատրաստութիւններուն և հաղորդուելու պատրաստութեան վրայ

Հ. Աղէկ կերպով հաղորդուելու հա-մար քանի՞ բան պէտք է :

Պ. Աղէկ կերպով հաղորդուելու համար երեք բան պէտք է. 1. Շնոր-հաց վիճակի մէջ ըլլալ. 2. Կէս գիշե-րէն սկսելով մինչև հաղորդուելու ատեն ծոժ կենալ. 3. գիտնալ թէ ի՞նչ է ընդունածը, և ջերմեռանդութիւնով մօտենալ Ս. Հաղորդութեան :

Հ. Շնորհաց վիճակի մէջ ըլլալ ի՞նչ կը նշանակէ :

Պ. Շնորհաց վիճակի մէջ ըլլալը՝ խղճմտանքը մաքուր ըլլալ, ո՛ր և է մա-հուչափ մեղքէ ազատ ըլլալ ըսել է :

Հ. Մահուչափ մեղք ունենալը գիտ-նալով հանդերձ նորէն հաղորդուողը ի՞նչ մեղք կը գործէ :

Պ. Մահուչափ մեղք ունենալը գիտ-նալով հանդերձ նորէն հաղորդուելու յանդգնողը սոսկալի սրբապղծութեան մեղք կը գործէ :

Հ. Ամենասուրբ Հաղորդութեան համար պահանջուած ծոմն ո՞րն է :

Պ. Ամենասուրբ Հաղորդութեան համար պահանջուած ծոմը քննական ծովն է որ կ'աւրուի եթէ մէկը իբրեւ մնունդ կամ իբրեւ բմպելիք ամենափոքր բան մ'ալ ուտէ կամ խմէ : Այս ծոմը կ'ըսուի կէս գիշերէն և կը տեսէ մինչև հաղորդութիւնը ընդունած ժամանակ :

Հ. Ծոմ չեղած ատեն հաղորդուիլը բնաւ թոյլ տրուած չէ :

Պ. Մահուան վտանգի մէջ գտնուող հիւանդներուն թոյլ տրուած է անծոմ ալ հաղորդուելու , և այն ատեն հաղորդութիւնը թոյլալ կ'ըսուի :

Հ. Ի՞նչ կը նշանակէ «գիտնալ թէ ի՞նչ է ընդունածը» :

Պ. «Գիտնալ թէ ի՞նչ է ընդունածը» կը նշանակէ որ հաղորդուողը պէտք է գիտնայ այս խորհուրդին վերաբերեալ քրիստոնէական վարդապետութիւնը և հաստատ կերպով հաւատայ անոր :

Հ. Ի՞նչ կը նշանակէ «Ջերմեռանդութիւնով մօտենալ Ս. Հաղորդութեան» :

Պ. «Ջերմեռանդութիւնով մօտենալ Ս. Հաղորդութեան» կը նշանակէ՝ խոնարհութիւնով և թէ՛ կեցուածքի և թէ՛ զգեստի կողմանէ համեստութիւնով մօտենալ Ս. Հաղորդութեան և հաղորդուելէն առաջ պատրաստուիլ , հաղորդուելէն ետքն ալ շնորհակալութեան ազօթք ընել :

Հ. Ե՞րբ կ'է պարտաւորութիւնը հաղորդուելու :

Պ. Կը պարտաւորութիւնը հաղորդուելու , ամէն տարի Զատիկն և այն ալ Հայ Կաթողիկէներու Եկեղեցիներէն միոյն մէջ : Ասկից զատ , երբ մահուան վտանգ մը տեսնենք նորէն կը պարտինք հաղորդուիլ :

Հ. Զատիկական հաղորդութեան պարտքը ե՞րբ կ'սկսի :

Պ. Զատիկական հաղորդութեան պարտքը կ'սկսի , չէր տղան ընդունակ կ'ըլլայ պէտք եղած պատրաստութիւններով անոր մօտենալու :

Հ. Յաճախ հաղորդուիլը բարի և օգտակար է :

Պ. Խոստովանահօր հրամանով և

սլէաք եղած պատրաստութիւններով
յաճախ հաղորդուելը բարի, օգտակար
և գերազանց բան է :

Հ. Հաղորդուելէն ետքը Յիսուս
ո՞րչափ ժամանակ կը մնայ մեզի հետ :

Պ. Հաղորդուելէն ետքը Յիսուս իր
չնորհքովը մեզի հետ կը մնայ, որչափ
առան որ մահուչափ մեղքով զինք մեր
սրտէն չենք արտաքսեր, իսկ իւրա-
կան ներկայութեամբը կը մնայ մեզի հետ
մինչև որ խորհրդական տեսակները
սպառին :

4. Պատարագի սուրբ զոհին վրայ

Հ. Հաղորդութիւնը միմիայն խոր-
հուրդ է :

Պ. Հաղորդութիւնը մի միայն խոր-
հուրդ չէ, այլ նաև նոր օրէնքի մնա-
յուն զոհն է :

Հ. Նոր օրէնքի այս զոհը ի՞նչ
կ'ըսուի :

Պ. Նոր օրէնքի այս զոհը Սուրբ
Պատարագ կ'ըսուի :

Հ. Սուրբ Պատարագն ի՞նչ է :

Պ. Սուրբ պատարագը՝ Յիսուսի
Քրիստոսի մարմնին և արիւնին զոհն

է, որ խաչի զոհին յիշատակին համար,
հացի և գինեոյ երեւոյթներուն ներքե
մեր սեղաններուն վրայ կը մատուցուի :

Հ. Սուրբ պատարագի զոհը խաչի
զոհին ինչո՞վ կը նմանի :

Պ. Սուրբ պատարագի զոհը անով
կը նմանի խաչի զոհին որ երկուքին
մէջն ալ Յիսուս Քրիստոս մրեւնոյն ա-
ռան թէ՛ քահանայ է և թէ՛ զոհ : Սա-
կայն մատուցանելու եղանակին մէջ կը
տարբերին :

Հ. Մատուցանելու եղանակին մէջ
ի՞նչ տարբերութիւն կայ :

Պ. Այս տարբերութիւնը կայ որ
խաչի զոհին մէջ Յիսուս Քրիստոս ի-
րականապէս իր արիւնը թափեց և ի-
րականապէս մեռաւ, մինչդեռ պատա-
րագի զոհին մէջ որ անոր մէկ յիշա-
տակն է, Յիսուս Քրիստոս կը զոհուի
առանց իր արիւնը թափելու : Դարձ-
եալ, խաչի զոհով մեղ զնեց, իսկ պա-
տարագի զոհով կը մերձեցնէ մեզի
իր արդիւնքները :

Հ. Ս. Պատարագի զոհը ո՞վ հա-
տատեց :

Պ. Նոյն իսկ Քրիստոս Տէրն մեր հաստատեց պատարագի Ս. զոհը, երբ վերջին ընթրիքի ատեն ամենատուրք հաղորդութիւնը հաստատեց :

Հ. Պատարագի Ս. զոհը ի՞նչ նպատակներու համար կը մատուցուի Աստուծոյ :

Պ. Պատարագի Ս. զոհը չորս նպատակի համար կը մատուցուի Աստուծոյ. 1. Անոր պարտ ու պատշաճ պատիւը մատուցանելու համար. 2. Իր բարերարութիւններուն փոխարէն Անոր շնորհակալ ըլլալու համար. 3. Անոր բարկութիւնը իջեցնելու և մեր մեղքերուն համար Անոր վայելուչ գոհացում մը տալու նպատակաւ. 4. Մեզի հարկաւոր եղած բոլոր շնորհները իրմէն խնդրելու համար :

Հ. Ամէն օր Ս. պատարագ տեսնելն աղէկ լա՞ն է :

Պ. Ամէն օր Ս. պատարագ տեսնելը, թէև պատուիրուած չէ, սակայն շատ օգտակար է :

Հ. Արդիւնաւոր կերպով Ս. պատարագ տեսնելու համար ի՞նչ պէտք է ընել :

Պ. Արդիւնաւոր կերպով Ս. Պատարագ տեսնելու համար պէտք է սկիզբէն մինչև վերջը մեծ մտադրութիւնով անոր ներկայ գտնուիլ, և Աստուծոյ վրայ, Քրիստոսի Տեառն մերոյ չարհարանքներուն վրայ մտածելով և ջերմեռանդ աղօթքներ ընելով զայն տեսնել :

~~~~~

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՍՊԱՇԵԱՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒԹԻՒՆ ՎՐԱՅ

1. Այս խորհուրդը օղէկ ընդունելու համար պէտք եղած տրամադրութիւններու եւ մասնաւորապէս խղիմսաճիքի բնութեան վրայ

Հ. Ապաշխարութեան խորհուրդն ի՞նչ է :

Պ. Ապաշխարութեան խորհուրդը օր խոտտովանանք ալ կ'ըսուի, Յիսուս Քրիստոսէն հոռոտաւորած խորհուրդ մըն է օր մկրտութիւնէն ետքը գործուած մեղքերը կը թօղու :

Հ. Աղէկ խոտտովանանք ըլլալու համար քանի՞ լա՞ն պէտք է :

Պ . Աղէկ խոստովանանք ըլլալու համար հինգ բան պէտք է . 1 . խղճմտանքը քննել . 2 . գործած մեղքերուն վրայ ցաւիլ և զանոնք տաել . 3 . ուրիշ անգամ մեղք չգործելու հաստատ առաջադրութիւն զնել . 4 . ունեցած ամբողջ մեղքերը խոստովանիլ . 5 . խոստովանահօր դրած ապաշխարանքը կատարել :
 Հ . խղճմտանքը ի՞նչպէս պէտք է քննել :

Պ . Խղճմտանքը պէտք է քննել Աստուծոյ առջև խնամքով միտքը բերելով այն մեղքերը , գործնք գործած ենք Աստուծոյ և Եկեղեցւոյ պատուիրաններուն և մեր վիճակին պարտաւորութիւններուն դէմ խորհուրդով , խօսքով , գործով և կամ զանցառութիւնով և զանոնք դեռ չենք խոստովանած :

Հ . Խղճմտանքի քննութեան տառն մեղքերուն թիւն ալ վնասուելով ենք :

Պ . Խղճմտանքի քննութեան տառն մահուչափ մեղքերու թիւերն ալ քննելու ենք :

Հ . Արդեօք այս քննութեան տառն պարտաւոր ենք մտքերնիս բերել նաև

այն պարագաները որոնց մէջ գործած ենք մեր մեղքերը :

Պ . Պէտք է նաև մտքերնիս բերենք այն պարագաները որոնք մեղքին տեսակը կը փոխեն և կամ ներելի մեղք մը մահուչափ կ'ընեն :

2. Ցաւի եւ Առաջադրութեան վրայ

Հ . Ի՞նչ բան է «մեղքերու վրայ ցաւիլ» :

Պ . «Մեղքերու վրայ ցաւիլ» բանը կը նշանակէ հոգւոյ այն տհաճութիւնը որով կ'ատենք գործած մեղքերնիս և կ'առաջադրենք ապագային մէջ ա՛յլ եւս մեղք չը գործելու :

Հ . Ի՞նչ պատճառներու համար պէտք է զղջանք մեր մեղքերուն վրայ :

Պ . Պէտք է զղջանք մեր մեղքերուն վրայ որովհետև անոնցմով Աստուծոյ պատիժին արժանի եղած ենք , և մանաւանդ պէտք է զղջանք անոր համար որ ամենաբարի և ամէն բանէ աւելի սիրուելու արժանի Աստուած մը վատացուցած ենք :

Հ . Մեղքերու վրայ այս զղջումը

ունենալու համար ի՞նչ պէտք ենք ընել :

Պ. Պէտք է որ լուր սրտանց Աստուծոյ խնդրենք այդ ցաւը . և մեզանչելով գործած մեծ չարիքնիս մեղքերնիս բերելով արթնցնենք զայն մեր մէջ :

Հ. Մեղքերու վրայ զգացուած ցաւը քանի՞ անոակ է :

Պ. Մեղքերու վրայ զգացուած ցաւը երկու անոակ է . անկատար զղջում և կատարեալ զղջում :

Հ. Կատարեալ զղջումը ո՞րն է :

Պ. Կատարեալ զղջումը այն ահաճութիւնն է որով կը ցաւինք անհունապէս բարի և ըստ ինքեան սիրուելու արժանի Աստուծոյ մը վշտացուցած ըլլալնուս վրայ :

Հ. Այս զղջումը ինչո՞ւ համար կատարեալ կ'ըսուի :

Պ. Այս զղջումը երկու պատճառի համար կատարեալ կ'ըսուի . 1. որովհետեւ Աստուծոյ բարութիւնը ըստ ինքեան նկատելի կ'առնէ . 2. որովհետեւ անմիջապէս մեր մեղքերուն թողութիւնը

կ'ընդունի (թէև պարտաւոր կը մնանք զանոնք խոստովանելու) :

Հ. Անկատար զղջումը ո՞րն է :

Պ. Անկատար զղջումը այն ցաւն է որով կը զղջանք զԱստուծոյ վշտացուցած ըլլալնուս վրայ , ինչու որ նա մեր գերագոյն դատաւորն է : Հետեւաբար այս ցաւը կը զգանք մեր մեղքերուն պատճառաւ արժանի եղած պատիժներնիս՝ այս կա՛նք անդիլ աշխարհի մէջ քահելու վախին համար :

Հ. Մեղքերնուս թողութիւնն ընդունելու համար անկատար զղջումը բաւական է :

Պ. Մեղքերնուս թողութիւնն ընդունելու համար անկատար զղջումը բաւական է երբ անոր հետ մշտնաջիւրդակամ արձակումն ալ :

Հ. Մարդ մեղանչելով ի՞նչ չարիք կը գործէ :

Պ. Մեղանչելով մարդուն գործած չարիքը անոր մէջ կայացած է որ , մարդ մեղքովը կը կորսնցնէ Աստուծոյ շնորհը և արքայութիւնը . դժոխքի տանջանքներուն արժանի կ'ըլլայ և կը վշտացնէ

այն Աստուածը որ մեր Տէրն ու Հայրն է, որ մեզի այնքան բարեքներ բրած է, մեզ այնչափ կը սիրէ և ամէն բանէ վեր սիրուելու և հաւատարմութեամբ պաշտուելու անհուն իրաւունք մ'ունի:

Հ. Զղջումը ամբողջ մեղքերու վրայ պէտք է որ տարածուի:

Պ. Այո՛, պէտք է որ զղջումը տարածուի գործուած բոլոր մահուչափ մեղքերու վրայ:

Հ. Մի միայն ներելի մեղքեր խոստովանողն ալ պէ՛տք է որ ցաւի բոլորին վրայ:

Պ. Խոստովանանքին վաւերութեանը համար անոնցմէ մէկ քանիին վրայ ցաւիլը բաւական է, բայց ամէնուն թողութիւնն առնելու համար պէտք է ցաւիլ ամբողջին վրայ:

Հ. «Հաստատուն առաջադրութիւնն» ի՞նչ է:

Պ. «Հաստատուն առաջադրութիւն»ը ա՛յլ եւս մեղք չի գործելու և մեղքէ փախչելու համար հարկաւոր եղած ամէն միջոց գործածելու հաստատուն կամք մըն է:

-3. Խոստովանութիւն կամ մեղքերու ամբաստանութիւնը

Հ. Մեղքերու խոստովանութիւն ի՞նչ լսել է:

Պ. Մեղքերու խոստովանութիւն լսելն՝ այդ մեղքերուն արձակումը և ապաշխարութիւնը առնելու համար որոշ կերպով անոնք մեր խոստովանահօր ամբաստանել լսել է:

Հ. Ո՞ր մեղքերը խոստովանելու պարտական ենք:

Պ. Պարտական ենք խոստովանելու բոլոր մեր մահուչափ մեղքերը. սակայն ներելի մեղքերն ալ խոստովանին շատ աղէկ բան է:

Հ. Մահուչափ մեղքերն ի՞նչպէ՛ս պէտք ենք խոստովանիլ:

Պ. Մահուչափ մեղքերն խոստովանած տաննիս պէտք ենք լսել անոնց թիւը, տեսիլը, և այն պարագաները որոնք տեսակէլ կը փոխեն և կամ ներելի մեղք մը մահուչափ կ'ընեն:

Հ. Ի՞նչ պէտք է ընել անիկա որ իր մեղքերուն ճիշդ թիւը չի կրնար պիշել:

Պ. Ան որ իր գործած մեղքերուն ճիշդ թիւը չյլելը, պէտք է ըսէ՝ ճշմարտութեան աւելի մօտ եղող թիւը:

Հ. Ան որ ամէնալավ ճշմարտութիւնը չի յայտնել՝ խոստովանահօրը, ազէկ խոստովանանք եղած կրնայ րոտիլ:

Պ. Ան որ ամէնալաւն համար մահուչափ մեղք մը ծածկելով, կամ գիտնալով հանդերձ՝ մեղաց թիւը չբտելով, և կամ հարկաւոր պարագաները չի պարգելով՝ ճշմարտութիւնը չի յայտնել խոստովանահօրը, այնպիսին սրբապղծութիւն կը գործէ:

Հ. Ի՞նչ պէտք է ընել անիկա որ գիտէ թէ ազէկ չէ խոստովանած:

Պ. Ան որ գիտէ թէ ազէկ չէ խոստովանած, պէտք է կրկնէ գէշ եղած խոստովանանքները և պէտք է յայտնէ նաև գործած սրբապղծութիւնը և կամ սրժապղծութիւնները:

Հ. Եթէ մէկը մոռնալով մահուչափ մեղք մը չի խոստովանի, իր խոստովանանքն ազէկ եղած կ'ըլլայ:

Պ. Ան որ մոռնալով մահուչափ

մեղք մը չի խոստովանի, իր խոստովանանքն ազէկ եղած կ'ըլլայ, միայն թէ խղճմանքի քննութիւնն ինսամբով կատարած ըլլայ. բայց և այնպէս պարտաւոր է այդ մոռցած մեղքը խոստովանիլ յաջորդ խոստովանանքի առեւն:

Հ. Ի՞նչպէս պէտք է ներկայանալ խոստովանահօրը:

Պ. Պէտք է ծունկ չոքիլ և երեսը խաչակնքիլ:

Հ. Ինքզինքը խաչակնքելէն ետքը ի՞նչ պէտք է ընել:

Պ. Ինքզինքը խաչակնքելէն ետքը պէտք է ըսել «խոստովանիմ առաջի Աստուծոյ ամենակարողի, երանուհոյ Մարիամու միշտ Կուսին, երանելոյն Միքայէլի հրեշտակապետին, երանելւոյն Յովհաննու Մկրտչին և սրբոց առաքելոյն Պետրոսի և Պօղոսի և Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին և ամենայն սրբոց, և առաջի քո, Հայր Սուրբ, քանզի մեղայ յոյժ խորհրդով, բանիւ և գործով, վայ ինձ, վայ ինձ և յաւէտ վայ ինձ»: Ասկից ետքը պէտք է՝ մէկիկ մէկիկ ըսենք մեր մեղքերը:

Հ. Խոստովանանքի ատեն՝ անցած
Արհանքերնուս ծանր մեղքերէն մէկ
քանի հատը ըսելն աղէկ բա՛ն է :

Պ. Այո՛, մանաւանդ երբ մէկը մի
միայն ներքի մեղքեր խոստովանած
լլլայ, այն ատեն անցած կեանքերնուս
ծանր մեղքերէն մէկ քանի հատը ըսելը
շատ աղէկ բան է, որովհետեւ այս կեր-
պով զղջումնիս ապահով կ'լլլայ, ինչու
որ առանց զղջումի խոստովանանքը
վաւեր չէ :

Հ. Մեղքերուն ամբաստանութիւնը
լմննալէն ետքը ի՞նչ պէտք է ընել :

Պ Մեղքերուն խոստովանութիւնը
լմննալէն ետքը, պէտք է յորդու-
թիւնով մտիկ ընել խոստովանա՛օրը
խրատներուն : Կատարելու անկեղծ
բաղձանքով ընդունիլ ապաշխարու-
թիւնը և արձակում տալէ առաջ պէտք
է սրտանց կատարել զղջման ներգոր-
ծութիւնը :

Հ. Արձակում առնելէն ետքը ուրիշ
ի՞նչ կը մնայ ընելիք :

Պ. Արձակում առնելէն ետքը պէտք
է շնորհակալ լլլալ Աստուծոյ, և ոյ-

չափ կարելի է շուտով կատարել ապաշ-
խարանքնիս և ջանալ որ խոստովանա-
հօր տուած խրատները գործադրենք :

4. Արձակում եւ ապաշխարում

Հ. Արձակումն ի՞նչ է :

Պ. Արձակումը՝ ապաշխարողին մեղ-
քերը Գրիստոսի անուշով ներելու հա-
մար քահանային արտասանած վճիռն է :

Հ. Ապաշխարանքն ի՞նչ է :

Պ. Ապաշխարանքն է այն աղօթքն
և կամ բարի գործն զոր խոստովանա-
հայրը խոստովանորդւոյն կը հրամայէ
անոր մեղքերուն քաւութեանը համար :

Հ. Խոստովանանքի ժամանակ տըր-
ուած ապաշխարանքն ե՞րբ պէտք է
կատարել :

Պ. Եթէ խոստովանահայրը ապաշ-
խարանքին օրը որոշած է, պէտք է կա-
տարել անոր հրամանին համաձայն . իսկ
եթէ չէ որոշած, այն ատեն, պէտք է
կատարել փութով որպէս զի չի մոռցուի :

Հ. Շատ անգամ խոստովանիլը ա-
ղէկ բա՛ն է :

Պ. Շատ աղէկ բան է գոնէ ամիսը

մէյ մը խոստովանիլ, բայց ան որ գիտէ թէ մահուչափ մեղքի վիճակի մէջ է, պէտք է աւելի փութաց խոստովանանք ըլլալու :

ԳԼՈՒԽ ՎԵՅԵՐՈՐԴ

Հ. Վերջին օծումն ի՞նչ է :

Պ. Վերջին օծումը խորհուրդ մըն է որ մահուան վտանգի մէջ եղող հիւանդները հոգեւորապէս և նոյն իսկ մարմնաւորապէս սփոյեցելու (միխթարելու) համար հաստատուած է :

Հ. Վերջին օծումի խորհուրդն ի՞նչ արդիւնքներ յառաջ կը բերէ :

Պ. Վերջին օծումի խորհուրդն յառաջ կը բերէ սա հեեւեալ արդիւնքները . 1. Սրբաբար շնորհք կ'աճեցնէ : 2. Կը ջնջէ ներքի մեղքերը և նոյն իսկ այն մահուչափ մեղքերը որ զվշացող հիւանդը չի կրնար խոստովանիլ : 3. Կը վերցնէ այն տկարութիւնը և բարին գործելու համար զգացուած թմրութիւնը որ մեղքերուն թողութիւն առ-

հեղէն ետքն ալ կը մնայ : 4. Յաւերուհ համբերութեամբ տանելու, փորձութիւններուն դէմ դնելու և սրբութեամբ մեռնելու ոյժ կուտայ : 5. Եթէ մեզ հոգւոյն փրկութեանը օգտակար է, մարմնոյ առողջութիւնը վերստանալու կ'օգնէ :

Հ. Ե՞րբ պէտք է ընդունիլ վերջին օծումը :

Պ. Վերջին օծումը ընդունելու համար պէտք չէ սպասուի վերջին ժամուն երբ հիւանդը զգայութիւնը կը կորսնցնէ. այլ երբ հիւանդութիւնը ծանր և վտանգաւոր է, պէտք է իրեն մատակարարուի այս խորհուրդը :

ԳԼՈՒԽ ԵԹՅՆԵՐՈՐԴ

ԿԱՐԳ ՔԱՆԱՆՅՈՒԹԵԱՆ

Հ. Կարգ Քանանայութեան ի՞նչ է :

Պ. Կարգը խորհուրդ մըն է որ Աստուծոյ պաշտամունքին և հոգիներու փրկութեանը վերաբերող պաշտօնները կատարելու իշխանութիւն կուտայ, և

դայն ընդունողին հոգւոյն մէջ՝ Աստուծոյ պաշտօնեայի կնիքը կը դրոշմէ :

Հ. Եկեղեցական վիճակն ընդգրկողը՝ ի՞նչ նպատակ պէտք է ունենայ :

Պ. Եկեղեցական վիճակը ընդգրկողը՝ Աստուծոյ փառքէն և հոգիներու փրկութենէն զատ նպատակ ունենալու չէ :

Հ. Մարդ ինքնիրեն կրնա՞յ եկեղեցական վիճակն ընտրել :

Պ. Ոչ ոք կրնայ ինքնիրեն եկեղեցական վիճակն ընտրել, այլ պէտք է որ Աստուծոյ կոչում ունենայ անոր :

Հ. Ուրեմն առանց կոչում ունենալու եկեղեցական վիճակն ընդգրկողը աղէկ չը՞նէր :

Պ. Առանց կոչում ունենալու եկեղեցական վիճակն ընդգրկողը շատ ծանր մեղք կը գործէ, և ինքզինքը յաւիտեանական կորստեան վիճակի մէջ կը դնէ :

Հ. Սուրբ կարգերու կոչում ունեցողներուն հանդէպ հաւատացեալներուն պարտականութիւնները որո՞նք են :

Պ. Հաւատացեալները պարտաւոր են 1. Թողուլ որ իրենց զաւակները

կատարեալ ազատութիւնով հետեւին Աստուծոյ կոչումին :

2. Աղօթել Աստուծոյ որ հաճի տալ իր Եկեղեցւոյն աղէկ հովիւներ և եռանդնալից պաշտօնեաներ :

3. Մեծ յարգութիւն մը ցոյց տալ ամէն անոնց որ սուրբ կարգերով Աստուծոյ ծառայութեանը կոչուած են :

~~~~~

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

Պ Ս Ա Կ

Հ. Պսակի խորհուրդն ի՞նչ է :

Պ. Պսակը Յիսուս Քրիստոսէ հաստատուած խորհուրդ մըն է, որ մարդուն և կնոջ միջև սուրբ և անլուծանելի միութիւն մը յառաջ կը բերէ, և անոնց չնորձ կուտայ մէկգմէկ սրբութեամբ սիրելու և իրենց զաւակները քրիստոնէաբար դաստիարակելու :

Հ. Պսակի խորհուրդը մասնաւոր նշանակութիւն մ'ալ ունի՞ :

Պ. Պսակի խորհուրդը կը նշանակէ Յիսուս Քրիստոսի մրաւորութիւնը Ս.

Եկեղեցւոյ հետ որ իր հարսն և մեր ալ կաթողին մայրն է :

Հ. Պսակի խորհուրդն ընդունողները պարտաւոր են շնորհաց վիճակի մէջ գտնուիլ :

Պ. Այո՛ , պսակի խորհուրդն ընդունողները պարտաւոր են Ս . Պսակի ատեն շնորհաց վիճակի մէջ գտնուելու , ապա թէ ոչ սրբապղծութիւն կը գործեն :

Հ. Պսակը ի՞նչպէս կը կատարուի :

Պ . Քրիստոնէից մէջ պսակը վաւերաբար և օրինաւորապէս կատարելու համար մէկ հատիկ միջոցն է զայն Ս . Եկեղեցւոյ արարողութիւններուն համաձայն կատարելը :

***

ՀԻՆԳԵՐՈՐԳ ՄԱՍ

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
ՎՐԱՅ

ԳԼՈՒԽ ՄԻԱՅՆԱԿ

Հ. Քրիստոնէին համար փրկութեան հարկաւոր առաքինութիւններն որո՞նք են :

Պ . Քրիստոնէին համար փրկութեան հարկաւոր առաքինութիւնները երեք են . Հաւատք , Յոյս և Սէր :

1. ՀԱՒԱՏՔ

Հ. Հաւատքն ի՞նչ է :

Պ . Հաւատքը մեր հոգւոյն մէջ հեղեալ գեղքնական առաքինութիւն մըն է , որով , Աստուծոյ հեղինակութեանը վրայ վստահելով , իբր ճշմարիտ կը հաւատանք ինչ որ մեզի յայտնած է և ինչ որ իր Եկեղեցւոյն միջոցաւ կ'առաջարկէ մեզի հաւատալու համար :

Հ. Աստուծոյ յայտնուած ճշմարտութիւնները ի՞նչպէս կրնանք ճանչնալ :

Պ . Աստուծոյ յայտնուած ճշմարտութիւնները կը ճանչնանք Ս . Եկեղեցւոյ միջոցաւ որ անսխալ է . այսինքն Սրբազան Քահանայապետին միջոցաւ որ Ս . Պետրոսի յաջորդն է և Եպիսկոպոսներու միջոցաւ , որոնք նոյն իսկ Յիսուս Քրիստոսէն հրահանգուած Առաքեալներուն յաջորդներն են :

Հ. Սրբազան Քահանայապետը անսրխալ է:

Պ. Այո՛, Սրբազան Քահանայապետը նոյն իսկ Եկեղեցւոյ անսխալութեամբն անսխալ է երբոր բոլոր քրիստոնեաներուն Հովիւի և վարդապետի պէս խօսելով՝ հաւատքի և բարի վարքի վերաբերեալ ճշմարտութիւնները կը սահմանէ:

Հ. Աստուծոյ յայտնուած շնորհ ճշմարտութիւնները կրնա՞նք հասկնալ:

Պ. Աստուծոյ յայտնուած ամէն ճշմարտութիւնները չենք կրնար հասկնալ, ինչու որ հաւատքի ճշմարտութիւններէն մէկ քանին խորհողներն են:

Հ. Խորհողներն են ըսելով ի՞նչ կը հասկնաս:

Պ. Խորհողներն են ըսելով կը հասկնամ որ այդ ճշմարտութիւնները մեր խելքին զօրութենէն վեր են:

Հ. Ի՞նչ պատճառի համար պէտք է որ հաւատանք հաւատքի ճշմարտութիւններուն:

Պ. Որովհետեւ Աստուած որ անսրխալ ճշմարտութիւն է, զանոնք մեզի

յայտնած է և կ'ուզէ որ անոնց հաւատանք Ս. Եկեղեցւոյ միջոցաւ:

Հ. Փրկուելու համար բաւական է միայն ընդհանուր և անորոշ կերպով հաւատալ հաւատքի բոլոր ճշմարտութիւններուն:

Պ. Փրկուելու համար բաւական չէ միայն ընդհանուր և անորոշ կերպով հաւատալ հաւատքի բոլոր ճշմարտութիւններուն, որովհետեւ կան քանի մը ճշմարտութիւններ, որոնց հարկաւորաբար պէտք է հաւատալ որոշ և մասնաւոր հաւատոյ ներգործութիւնով մը. օրինակի համար, Աստուծոյ միութիւնը և Ամենասուրբ Երրորդութիւնը, Յիսուս Փրկիչին Մարդեղութիւնը և մահը այդ տեսակ ճշմարտութիւններ են:

Հ. Աստուծոյ յայտնուած ճշմարտութիւնները ո՞ւր բովանդակուած են:

Պ. Աստուծոյ յայտնուած գլխաւոր ճշմարտութիւնները Առաքելոց Հանգանակին մէջ բովանդակուած են, որուն սովորաբար Հաւատարմի կ'ըսուի:

2. ՅՈՅՍ

Հ. Յոյսն ի՞նչ է:

Պ. Յոյսը մեր հոգւոյն մէջ հեղեալ

գերբնական առաքելութիւն մ'է, որով կը բաղձանք և կը սպասենք յաւիտենական կեանքը, զոր Աստուած իրեն ծառայողներուն խոստացած է, և կը յուսանք ընդունել այդ յաւիտենական կեանքին համեմուտ հարկաւոր եղած օգնութիւնները:

Հ. Ի՞նչ պատճառի համար պիտի յուսանք Աստուծմէ յաւիտենական կեանքը և անոր համեմուտ հարկաւոր եղած օգնութիւնները:

Պ. Յաւիտենական կեանքը և անոր համեմուտ հարկաւոր եղած օգնութիւնները պիտի յուսանք Աստուծմէ, որովհետեւ Աստուած՝ Յիսուս Քրիստոսի արդիւնքներուն միջոցաւ լիցան խոստացած է բոլոր սրտանց իրեն ծառայողներուն և թէ անոր համար որ ինք ամենահաւատարիմ և ամենակարող ըլլալով՝ միշտ իր խոստումները կը կատարէ:

3. ՍԷՐ

Հ. Սէրն ի՞նչ է:

Պ. Սէրը՝ մեր հոգւոյն մէջ հեղեալ գերբնական առաքելութիւն մ'է, որով

զԱստուած բուն իսկ իրեն համար ամէն բանէ վեր և ընկերնիս ալ Աստուծոյ համար մեր անձին պէս կը սիրենք:

Հ. Ի՞նչ պատճառի համար պէտք է որ զԱստուած սիրենք:

Պ. Անոր համար պէտք է որ զԱստուած սիրենք, որովհետեւ ինք գերագոյն բարին է, անհունապէս բարի և կատարեալ է և թէ ինք այսպէս պատուիրած է: Պէտք է զլինք սիրենք նաև իր մեծագոյն բարերարութիւններուն համար:

Հ. Ընկերնիս ի՞նչ պատճառի համար պէտք է որ սիրենք:

Պ. Ընկերնիս պէտք է որ սիրենք Աստուծոյ՝ սիրոյն համար, որ մեզ այդպէս կը պատուիրէ և անոր համար որ ամէն մարդ Աստուծոյ պատկերն է:

Հ. Մեր թշնամիներն ալ սիրելու պարտաւոր ենք:

Պ. Այո՛, նոյն իսկ մեր թշնամիներն ալ սիրելու պարտաւոր ենք, որովհետեւ անոնք ալ մեր ընկերներն են, և Յիսուս Քրիստոս պատուիրած է զանոնք սիրել:

4. Հաւատոյ, Յուսոյ եւ Սիրոյ ներգործութիւններ
ընելու վրայ

Հ. Հաւատոյ Յուսոյ եւ Սիրոյ ներգործութիւններ ընելու պարտաւոր ենք:

Պ. Այո՛, պարտաւոր ենք Հաւատոյ, Յուսոյ եւ Սիրոյ ներգործութիւններ ընելու երբ խելքերնիս բացուի, երբ մահուան վտանգի մէջ ըլլանք եւ կեանքերնուս մէջ շատ անգամ, մահաւանդ փորձութեան մը յաղթելու եւ կամ քրիստոնէական պարտականութիւններն էս մէկը կատարելու համար հարկաւոր եղած ատեն:

Հ. Հաւատոյ, Յուսոյ եւ Սիրոյ ներգործութիւնները շատ անգամ ընելն աղէկ բա՛ն է:

Պ. Այո՛, յաճախ անգամ Հաւատոյ, Յուսոյ եւ Սիրոյ ներգործութիւններն ընելը շատ աղէկ բան է, որովհետեւ քրիստոնեայն այդ ներգործութիւններն ընելով 1. այսքան հարկաւոր եղող այդ երեք առաքինութիւնները աւելի շփուրթեամբ կը պահէ. 2. զանոնք կ'աճեցնէ եւ կը զօրացնէ իր հոգւոյն մէջ. 3. զանոնք

դրանց ալ յայտնի կ'ընէ. 4. շատ մը ներդրութիւններ կը շահի:

Հ. Այս ներգործութիւնները բերնով միայն կատարելը բաւական է:

Պ. Ո՛չ, այս ներգործութիւնները բերնով միայն կատարելը բաւական չէ, այլ պէտք է մտքին ուշադրութիւնը եւ սրտին ներքին ջերմեռանդութիւնն ալ ընկերանան:

Հ. Մի միայն մեր զօրութիւնովը ինչպէս որ պէտք է կրնա՞նք կատարել այս եւ ուրիշ քրիստոնէական առաքինութիւններու ներգործութիւնները:

Պ. Մի միայն մեր զօրութիւնովը չենք կրնար, ինչպէս որ պէտք է, կատարել այդ ներգործութիւնները, հապապէտք ունինք Աստուծոյ շնորհքին օգնութեանը. որն որ բոլոր սրտանց իրմէն խնդրողներուն մըշտ կը պարգեւէ այդ շնորհքը:

Հ. Այս Հաւատոյ, Յուսոյ եւ Սիրոյ երեք առաքինութիւններէն ամէնէն մեծը եւ գերազանցը ո՞րն է:

Պ. Այս երեք աստուածաբանական առաքինութիւններէն ամէնէն մեծը

և գերազանցը Սէրն է, որովհետև միշտ սրբարար շնորհքի հետ կը ներկայանայ, մեզ Աստուծոյ հետ կը միայնէ և մեզ արքայութեան արժանի կ'ընէ :

5. Ողորմութեան գործեր

Հ. Ողորմութեան գործքերը քանի՞ են :

Պ. Ողորմութեան գործքերը տասնըչորս հատ են. եօթը մարմնաւոր եօթնալ հոգեւոր :

Հ. Մարմնաւոր ողորմութեան գործքերն որո՞նք են :

Պ. Մարմնաւոր ողորմութեան գործքերն են. 1. Անօթիները կերակրել. 2. Ծարաւիներուն ջուր տալ. 3. Մերկերը հագուեցնել. 4. Ծամբորդները հիւրընկալել. 5. Հիւանդները այցելել. 6. Բանտարկեալները տեսնելու երթալ. 7. Մեռեալները թաղել :

Հ. Հոգեւոր ողորմութեան գործքերն որո՞նք են :

Պ. Հոգեւոր ողորմութեան գործքերն են 1. Պէտք ունեցողներուն խորհուրդ տալ. 2. Տգէտներուն սովրե-

ցնել. 3. Մեղաւորները ուղղել. 4. Վշտացեալները մխիթարել. 5. Նախատինքներու ներել. 6. Անհաճոյ մարգիկներուն համբերութեամբ տանիլ. 7. Կենդանիներու և մեռեալներու համար Աստուծոյ աղօթք ընել :

ԱՄԷՆ ՕՐՈՒԱՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԱՂԹՔՆԵՐ

Առաւօտեան աղօթք

Երեսդ խաչակնիքի յիսոյ պէսք է ըսել. Աստուած իմ, քեզ երկրպագութիւն կ'ընեմ և բոլոր սրտովս զքեզ կը սիրեմ: Զիս ստեղծելուդ, քրիստոնեայ ընելուդ և մասնաւորապէս զիս աս դիշեր պահպանելուդ համար շնորհակալութիւն կը մատուցանեմ: Ինչ որ ընեմ ու կրեմ, քեզի կ'ընծայեմ: Կը խնդրեմ որ այսօր զիս մեղքէ պահպանես և ամէն տեսակ փորձանքէ ազատես: Ամէն :

Ետք պէսք է ըսել. Հայր մեր, Ողջոյն, Հաւատամք, Հուսոյ, Յուսոյ և Սիրոյ ներգործութիւնները, Ո'վ լերթագունիս, և Ո'վ հրեշտակ Աստուծոյ աղօթքները :

Օրուան մէջ

Գործք մը ակսեցէ առաջ . Ո՛վ Տէր , այս գործքս քեզի կ'ընծայեմ , կ'աղաչեմ որ զայն օրհնես որպէս զի քու փառքիդ ծառայէ :

Կերակուրեմ առաջ . Ո՛վ Տէր , այս կերակուրս քեզի կ'ընծայեմ և կը խնդրեմ որ զայն օրհնես :

Կերակուրեմ ետք . Ո՛վ Տէր շնորհակալ եմ քեզի որ զիս կերակրեցիր , կը խնդրեմ որ զիս արժանի ընես երկնային սեղանդ ընդունուելու :

Փորձութիւններու ատեն . Ո՛վ Յիսուս իմ օգնէ ինծի , և շնորհքդ ասուր որ քեզ չի վշտացնեմ :

Երեկոյեան աղօթք

Աստուած իմ , քեզ երկրպագուելուն կ'ընեմ և բոլոր սրտովս քեզ կը սիրեմ : Զիս ստեղծելուդ , քրիստոնեայ ընելուդ և մասնաւորապէս այս օրուան մէջ պահպանելուդ համար շնորհակալուելուն կը մատուցանեմ : Այսօր ինչ բարիք որ ըրի , քեզի կ'ընծայեմ : Կը խնդրեմ որ այս գիշեր զիս մեղքէ

պահպանես և ամէն տեսակ փորձանքէ ազատես , Ամէն .

Ետք պե՛տք քե րսե՛ղ . Հայր մեր , Ողջոյն , փառք Հօր և Ներգործութիւն Զղջման :

Յիսուս , Մարիամ , Ս . Հայր Յովսէփ , սիրտս , հոգիս և կեանքս ձեզի կը յանձնեմ :

Յիսուս , Մարիամ , Ս . Հայր Յովսէփ , հոգեվարութեանս ատեն քովս գտնուեցէք :

Յիսուս , Մարիամ , Ս . Հայր Յովսէփ , հոգիս ձեր Ս . ընկերութեան մէջ կ'ուզեմ քաղցրութեամբ աւանդել :

Խոստովանման համառօտ պատասխանք

Ո՛վ ամենասիրելի Փրկիչս , շնորհք ասուր ինծի որ այս ապաշխարութեան խորհրդոյն մօտենամ իմ հոգւոյս փրկուելուն և քու փառքիդ համար :

Ամենասուրբ Կոյս , Մայր Յիսուսի և իմ գթած մայրիկս , ինծի համար շնորհք ընդունէ քու օրհնեալ Որդիէդ որպէս զի բոլոր մեղքերս ճանչնամ ,

զանոնք ատեմ և անկեղծութեամբ
խոստովանիմ:

Հայր մեր: Ողջոյն: (Յետոյ պէտք է
Աստուծոյ առջև քննել խղճմտանքը՝
Աստուծոյ և եկեղեցւոյ պատուիրան-
ներուն և վիճակի պարտաւորութիւն-
ներուն դէմ խորհրդով, խօսքով, գործ-
քով և զանցառութիւնով գործուած
մեղքերուն վրայ):

Ինքզինքը զղջումի բերելու համար
պէտք է նկատի առնել թէ մեղանշելով
ի՛նչ մեծ չարիք գործած ենք: Մահու-
չափ մեղքով կորսնցուցած ենք Աս-
տուծոյ շնորհքը, արքայութիւնը և
դժոխքի տանջանքներուն արժանի եղած
ենք: Վշտացուցած ենք այնպիսի Աս-
տուած մը որ մեր Տէրն և միանգա-
մայն Հայրն է, որ մեզի այնչափ բա-
րիքներ պարգեւած է, որ մեզ այնքան
կը սիրէ և արժանի է որ ինքն ալ ամէն
բանէ վեր սիրուի և իրեն ծառայուի):

Խղճմտանքի փնտրիւնը շնորհեցէ՛ն եսք
պէտք է ըսել, ներգործութիւն զղջման:

խոստովանեցէ՛ն եսք

(Ամէն բանէ յառաջ պէտք է շնոր-

հակալ ըլլալ Աստուծոյ իր պարգեւած
անգին թողութեանը համար: Անմիջա-
պէս կատարելու է խոստովանա՛օր դրած
ապաշխարանքը: Պէտք է կրկնել մեղքէ
և մեղքի առիթներէն փախչելու առա-
ջագրութիւնը):

Յետոյ ըսել այս աղօթքը. Ո՛հ, Տէր
իմ, որչափ բարի գտնուեցար ինձի
համար, գործած այնքան մեղքերուս
համար փոխանակ զիս պատժելու, այս
Սուրբ խոստովանանքի մէջ անհուն ու
դորմութեամբ մը անոնց ամէնը ներե-
ցիր ինձի: Դարձեալ բոլոր սրտանց կը
զղջամ անոնց վրայ, և կը խոստանամ
քու շնորհքիդ օգնութեամբ ա՛յլեւս
չմեղանշել, ա՛յլեւս քեզ չվշտացնել,
մանաւանդ թէ՛ կեանքիս մէջ քեզի
հասուցած վիշտերուս փոխարէն նոյն-
քան սէր հատուցանելով մեղքերս դար-
մանել կը խոստանամ:

Ամենասուրբ Կոյս, երկինքի հրեշ-
տակներն ու Սուրբերը, ձեր օգնու-
թեանը համար շնորհակալ կ'ըլլամ
ձեզի: Իմ տեղս դուք ալ Աստուծոյ
շնորհակալ եղէք իր մեծ ողորմութեանը

համար, և բարի ճամբու մէջ յարա-
տեւութեան և յառաջդիմութեան շնորհ-
քը ընդունեցէք ինծի համար:

Հայր Մեր: Ողջոյն: Փառք Հօր:
Ո՛վ Հրեշտակ Աստուծոյ:

~~~~~

ՀԱՄԱՌՈՑ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԱՍՏԻՐԲ
ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

Ներգործութիւն ՀԱՄՏՈյ

Տէր Յիսուս Քրիստոս, հաստատուն
կերպով կը հաւատամ որ Ամենասուրբ
Հաղորդութեան մէջ Մարմնովդ, Արիւ-
նովդ, Հոգւովդ և Աստուածութեամբդ
իրապէս ներկայ ես:

Ներգործութիւն երկրպագութեան

Ո՛վ Տէր, այս Սուրբ Խորհուրդին
մէջ քեզի երկրպագութիւն կ'ընեմ և
քեզ կը դաւանիմ և կը ճանչնամ իմ
Արարիչս, Փրկիչս, Գերազանց Տէրս,
մէկ հատիկ և գերազանց բարիքս:

Ներգործութիւն խնամհոփեան

Տէր իմ, ես արժանի չեմ որ դուն
ինծի դասս, միայն խօսք մը ըսէ և իմ
հոգիս պիտի բժշկուի:

Ներգործութիւն զղջման

Ո՛վ Տէր, կ'ատեմ իմ ամէն մեղ-
քերս որոնք զիս անարժան կ'ընեն քեզ
ընդունելու իմ սրտիս մէջ. և Քու շնորհ-
քովդ կ'առաջադրեմ մէջ մ'ալ մեղք չի
գործելու, մանաւանդ թէ մեղաց ա-
ռիթներէն փախչելու և անոնց վրայ ա-
պաշխարելու դիտաւորութիւն կը դնեմ:

Ներգործութիւն յուսոյ

Տէր իմ, կը յուսամ որ Քեզ բոլո-
րովին այս Սուրբ Խորհուրդին մէջ
ինծի տալով պիտի ողորմիս ինծի և
պիտի պարգեւես փրկութեանս համար
հարկաւոր եղած ամէն շնորհները:

Ներգործութիւն սիրոյ

Ո՛վ Աստուած իմ, Դուն անհունա-
պէս սիրելի ես, Դուն իմ Հայրս, Փրկ-
կիչս, և Աստուածս ես. անոր համար
բոլոր սրտանց Քեզ կը սիրեմ ամէն
բանէ վեր. և Քու սիրոյդ համար ըն-
կերս ալ իմ անձիս պէս կը սիրեմ և
սրտանց կը ներեմ ամէն անոնց որ զիս
վշտացուցած են:

Ներգործութիւն բաղձանաց

Յիսուս իմ, մեծապէս կը բաղձամ
որ հաճիս սիրտս գալու, սրպէս զի ա՛յլ
եւս երբէք Քեզմէ չի բաժնուիմ, հապա
միշտ Քու Սուրբ շնորհքիդ մէջ ապրիմ:

~~~~~

ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆԵԼԷՆ ԵՏՔԸ ՀԱՄԱՌՑՏ
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԱՂԹՔՔՆԵՐ

Ներգործութիւն Հաւատք

Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, կը հաւա-
տամ որ Դուն՝ Մարմնովդ, Արիւնովդ,
Հոգևովդ և Աստուածութիւնովդ իմ
հոգւոյս մէջն ես, և ասոր՝ աչքերովս
տեսած բլլալէ աւելի հաստատ կերպով
կը հաւատամ:

Ներգործութիւն երկրպագութեան

Ո՛վ Յիսուս իմ, երկրպագութիւն
կը մատուցանեմ քեզի, և կը միացնեմ
ինքզինքս Ամենասուրբ Կուսին, հրեշ-
տակներուն և սուրբերուն, որպէս զի
կարենամ անոնց հետ երկրպագութիւն
ընել քեզի ինչպէս որ ապրժանի ես:

Ներգործութիւն ցնորհակալութեան

Աստուած իմ Յիսուս, բոլոր ար-

տանց շնորհակալութիւն կը մատուցա-
նեմ քեզի իմ հոգիս գալուդ համար:
Ո՛վ Ամենասուրբ Կոյս Մարիամ, Պահա-
պան հրեշտակս և դուք ամէնքդ, ո՛վ
երկնքի հրեշտակներն ու սուրբերը,
իմ տեղս շնորհակալ եղէք Յիսուսի:

Ներգործութիւն սիրոյ

Տէր իմ Յիսուս, կը սիրեմ զքեզ
որչափ որ կրնամ, և կը բաղձամ սիրել
քեզ որչափ որ դուն արժանի ես:
Շնորհքդ տո՛ւր որ թէ՛ հոս և թէ՛ յա-
ւիտենականութեան մէջ քեզ ամեն
բանէ վեք սիրեմ:

Ներգործութիւն ընծայման

Յիսուս իմ, դուն քեզ բոլորովին
ինծի տուիր, ահա ես ալ ինքզինքս
բոլորովին քեզի կ'ընծայեմ: Քեզի կը
նուիրեմ սիրտս, հոգիս, բոլոր կեան-
քըս, և ամբողջ յաւիտենականութեան
մէջ կ'ուզեմ քուկդ բլլալ:

Ներգործութիւն յուսոյ

Փրկիչ իմ Յիսուս, հիմա որ սիրտս
եկած ես, կը յուսամ որ ա՛յլեւս պիտի

չբաժնուիս ինծմէ, և քու շնորհքովդ միշտ պիտի մնաս ինծի հետ :

Ներգործութիւն խնդրումաց

Սիրելիդ իմ Յիսուս, կը խնդրեմ որ հաճիս շնորհել ինծի այն ամէն հոգեւոր ու մարմնաւոր շնորհքները որոնք գիտես թէ օգտակար պիտի լլնան իմ հոգւոյս : Օգնէ մեծաւորներու, ծնողքներու, բարեկամներու, բարերարներու և քաւարանի սուրբ հոգիներուն :

~~~~~

ՍՈՒՐԲ ՎԱՐԳԱՐԱՆԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

Ուսախօսեան խորհուրդներ
(Երկուսօրքի եւ Հինգօրքի)

1. Հրեշտակին՝ Ամենասուրբ Կուսին աւետիս տալը :
2. Ամենասուրբ Կուսին Սրբունի Եղիսաբեթին այցելութեան երթալը :
3. Բեթղէհեմի այրին՝ մէջ Յիսուս Քրիստոսի ծնունդը :
4. Յիսուս Մանուկին՝ տաճարի մէջ ընծայուիլը :

5. Յիսուսի կորսուելէն երեք օր ետքը տաճարին մէջ նորէն գտնուիլը :

Տեսութեան խորհուրդներ (Երեքօրքի եւ Ուրբաթ)

1. Գեթսեմանի պարտէզին մէջ Յիսուսի հոգեկարգ քաշելը :
2. Սիւնին կապուելով Յիսուսի ձաղկուիլը :
3. Յիսուսի փշով պակուիլը :
4. Խաչը ուսն առած Գողգոթայի լեռը ելլելը :
5. Յիսուս Քրիստոսի խաչուիլը և մեռնիլը :

Փառաւորութեան խորհուրդներ (Դժ. Շբ. եւ Կիր.)

1. Յիսուս Քրիստոսի փառաւոր յարութիւնը :
2. Երկինք համբառնալը :
3. Հոգին Սուրբին՝ Առաքելոց՝ և Ամենասուրբ Կուսին վրայ իջնալը :
4. Ամենասուրբ Կուսին երկինք վերափոխուիլը :
5. Ամենասուրբ Կուսին բոլոր հրեշտակներէն և Սուրբերէն վեր պակուիլը :

~~~~~

Ողջ լե՛ր, թագուհի, մայր ողորմութեան, կեանք, քաղցրութիւն և յոյս մեր, ողջ լե՛ր: Առ քեզ գոչեմք աքսորեալ որդիքս Եւայի. առ քեզ հաւաչեմք հեծեծելով և ողբալով յայսմ արտասուեաց վայրի: Արդ, ո՛վ բարեխօս մեր, դարձո՛ւ առ մեզ զաչս ողորմութեան քո. և զՅիսուս զօրհնեալ պառօղ որովայնի քո յետ այսր աքսորանաց ցոյց մեզ, ո՛վ զթած, ո՛վ բարեգութ, ո՛վ քաղցր կոյս Մարիամ:

Աղաչեա վասն մեր Սուրբ Աստուածածին. Զի արժանի եղիցուք խոստմանցն Քրիստոսի:

Լիթանիա ՚ի պատիւ Ամենասուրբ Կուսին

Տէր ողորմեաց

Քրիստոս ողորմեաց

Տէր ողորմեաց

Քրիստոս լուր մեզ.

Քրիստոս անսա մեզ.

Հայր Երկնաւոր Աստուած, ողորմեաց մեզ:

Որդի Փրկիչ աշխարհի Աստուած, ողորմեաց մեզ:

Հոգիդ Ս. Աստուած, ողորմեաց մեզ: Ս. Երրորդութիւն մի Աստուած, ողորմեաց մեզ:

Սրբունի Մարիամ, աղօթեա վասն մեր: Ս. Աստուածածին, աղօթեա վասն մեր: Ս. Եոյս կուսանաց, աղօթ.

Մայր Քրիստոսի, աղօթ.

Մայր Աստուածային Հնորհաց, աղօթ.

Մայր մաքուր, »

Մայր սուրբ, »

Մայր անարատ, »

Մայր անրիժ, »

Մայր սիրելի, »

Մայր սքանչելի, »

Մայր բարի խորհրդոյ, »

Մայր Արարչին, »

Մայր Փրկչին, »

Կոյս իմաստուն, »

Կոյս յարգոյ, »

Կոյս քարոզելի, »

Կոյս հզօր, »

Կոյս զթած, »

Կոյս հաւատարիմ, »

Հայելի արդարութեան, »

Աթոռ իմաստութեան, »

Պատճառ մերոյ խնդութեան , Աղօթ .
 Անօթ հոգեւորական , »
 Անօթ պատուելի , »
 Անօթ ընտիր աստուածաշաշտու-
 թեան , »
 Վարդ խորհրդական , »
 Աշտարակ Դաւթեան , »
 Աշտարակ փղոսկրեայ , »
 Տուն ոսկեղէն , »
 Տապանակ ուխտի , »
 Դուռն երկնից , »
 Աստղ առաւօտեան , »
 Առողջութիւն հիւանդաց , »
 Ապաստան մեղաւորաց , »
 Մխիթարիչ վշտացելոց , »
 Օգնական Քրիստոնէից , »
 Թագունի հրեշտակաց , »
 Թագունի նահապետաց , »
 Թագունի մարգարէից , »
 Թագունի առաքելոց , »
 Թագունի մարտիրոսաց , »
 Թագունի խոստովանողաց , »
 Թագունի կուսանաց , »
 Թագունի ամենայն սրբոց »

Թագունի յղացեալ առանց ա-
 րատոյ մեղաց , աղօթ .
 Թագունի ամենասուրբ Վարդարանի , »
 Գառն Աստուծոյ որ բառնաս զմեզս
 աշխարհի , խնայեա՛ ՚ի մեզ Տէր :
 Գառն Աստուծոյ որ բառնաս զմեզս
 աշխարհի , անսա մեզ Տէր :
 Գառն Աստուծոյ որ բառնաս զմեզս
 աշխարհի , ողորմեաց մեզ :
 Յիսուս լուր մեզ .
 Քրիստոս անսա մեզ :

ԱՂՈԹՔ

Աստուած անճառելի սղորմութեան՝
որ ոչ միայն մարդ, այլ և որդի մար-
դոյ լինել հաճեցար և ծնանելով ի կուսէ
զմայր ի յերկրի ստացար, որ զԱստ-
ուած ունէիր Հայր ի յերկինս, տուր
մեզ աղաչեմք, զյիշատակ նորա յօժա-
րութեամբ կատարել, զմայրութիւն
նորա գերազոյն յարգանօք պատուել,
գերազանցագոյն վսեմութեան նորա
զմեզ խոնարհութեամբ հպատակել, որ
զքեզ հոգւով սրբով յղացաւ, զքեզ
կուսութեամբ ծնաւ, և զքեզ ի յերկրի
ինքեան հաղանդ կալաւ զՏէրդ մեր
Յիսուս քրիստոս: Որ կենդանի ես և
թաղաւորես ընդ Հօր և ընդ Սրբոյ
Հոգւոյն ի յաւիտեանս, ամէն:

Ընդ հովանեաւ պաշտպանութեան
քո ապաւինիմք սուրբ Աստուածածին,
զաղաչանս մեր մի՛ անտես առներ
ի կարիս մեր, այլ միշտ փրկես զմեզ
յամենայն վտանգից, փառաւորեալ և
օրհնեալ միշտ Սուրբ Կոյս:

30696

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0674098

